

Protestantse Gemeente Kampen

Beleidsplan

Juni 2018

1	VOORAF	5
2	PROTESTANTSE GEMEENTE KAMPEN	7
2.1	Eenheid in verscheidenheid	7
2.2	‘Back tot basics’	8
2.3	Onze samenleving	8
2.4	Kerk in deze tijd	9
2.5	Een pelgrimstocht	9
3	IDENTITEIT EN GEMEENTESTRUCTUUR	11
3.1	Identiteit	11
3.1.1	Eenheid in veelkleurigheid	11
3.1.2	Ruimte	12
3.1.3	Palet	12
3.2	Gemeentestructuur	13
3.2.1	Vormen van gemeente zijn	13
3.2.2	Ontwikkelingen	13
3.2.3	Geografische grenzen	14
3.2.4	Visie op ledenregistratie	14
3.2.5	Volkskerk en keuzekerk	15
4	SOLIDARITEIT EN WIJKVERANTWOORDELIJKHEID	16
4.1	Algemeen	16
4.2	Uitwerking van de uitgangspunten	17
4.2.1	Kader voor solidariteit en wijkverantwoordelijkheid	17
4.2.2	De relatie tussen solidariteit en wijkverantwoordelijkheid bij werving en toedeling van middelen	17
4.2.3	De structurering van taken en activiteiten	17
4.2.4	Omgang met centrale taken en activiteiten	18
4.2.5	Omgang met wijkgerelateerde taken en activiteiten	18
4.2.6	Omgang met projecten	18
4.2.7	Extra middelen vanuit de wijk	19
4.2.8	Vormgeving van wijkactiviteiten	19
4.2.9	Vertaling van geformuleerde principes naar de wijken	19
5	PROFESSIONEEL PASTORAAT	21
5.1	Hoofdpijnen	21
5.2	Uitwerking	22
5.2.1	Wat verstaan we onder professioneel pastoraat?	22

5.2.2	Wat is de rol van de AK ten aanzien van het professionele pastoraat?	22
5.2.3	Wat is de rol van de wijkkerkenraad ten aanzien van het professionele pastoraat?	22
5.2.4	Is een meer zakelijke benadering van het predikantschap mogelijk naast het geestelijk leider en inspirator zijn?	22
5.2.5	Hoe te denken over flexibiliteit van predikanten of kerkelijk werkers over wijkgrenzen heen?	22
5.2.6	Op grond waarvan wordt de hoeveelheid professionele capaciteit per wijkgemeente bepaald?	23
5.2.7	Hoeveel capaciteit aan professioneel pastoraat is er voor de wijken beschikbaar?	23
5.2.8	Hoeveel vrijheid hebben de wijken bij het inzetten van de toebedeelde financiële ruimte voor het pastoraat?	25
5.2.9	Wat voor mogelijkheden zijn er om wijken zelf bij te laten dragen aan extra pastorale capaciteit?	25
5.2.10	Hoe is het pastoraat in de verzorgingshuizen geregeld?	25
6	POSITIE EN TAKEN VAN DE ALGEMENE KERKENRAAD IN RELATIE TOT DE WIJKEN	27
6.1	Achtergrond	27
6.2	Taken Algemene Kerkenraad	27
6.2.1	De Kerkorde	27
6.2.2	Situatie in de Hervormde Gemeente en de Gereformeerde Kerk	28
6.2.3	Overwegingen voor de PGK	28
6.2.4	Gesprekken met commissies en toekomstige situatie	28
6.2.5	Resumerend	30
6.3	Samenstelling Algemene Kerkenraad	31
7	DIACONIE	32
7.1	Uitgangspunten	32
7.1.1	'Helpen wie geen helper heeft'	32
7.1.2	Barmhartigheid	32
7.1.3	Wederkerigheid	33
7.1.4	Getuigen van gerechtigheid	33
7.2	Het kader	33
7.2.1	De huidige organisatie van de diaconieën	33
7.2.2	Wijkraden van diakenen naast een centraal college	33
7.2.3	Taken voor wijkraden versus taken voor het centraal college	34
7.2.4	Wijkgebonden diaconale collecten	34
7.2.5	Grotere diaconale projecten voor de gehele PGK	34
7.3	De huidige organisatie in schema	34
7.4	De nieuwe situatie	35
7.5	De financiële huishouding	37
8	POSITIE EN TAKEN VAN HET COLLEGE VAN KERKRENTMEESTERS	40

8.1	Achtergrond	40
8.2	Algemene taakomschrijving CvK, WvK en Taakgroepen	40
8.3	Specifieke verantwoordelijkheid, taken en financiën CvK en WvK	40
8.4	Overzicht taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van CvK, WvK en taakgroepen	41
8.4.1	CvK: College van Kerkrentmeesters	41
8.4.2	WvK: Wijkraad van Kerkrentmeesters	42
8.4.3	Samenstelling en organisatie CvK en WvK	42
8.4.3.1	Samenstelling CvK	42
8.4.3.2	Samenstelling WvK	43
8.4.4	Taakgroepen CvK	44
8.4.4.1	Taakgroepen: samenstelling en taken	44
8.4.4.2	Overzicht taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van de taakgroepen	44
8.5	Schematische weergave	45
8.6	De financiële huishouding	47
8.6.1	Perspectief	48
8.6.2	Speerpunten	48
8.6.3	De cijfers	50
9	BIJLAGEN	52
9.1	Bijlage A bij 'Identiteit en gemeentestructuur'	52
9.2	Bijlage-B bij 'Professioneel pastoraat'	58

1 Vooraf

Voor u ligt het eerste beleidsplan van de Protestantse Gemeente Kampen (PGK), die na een herenigingsproces van enkele jaren naar wij hopen in 2019 tot stand zal komen. Aan dit beleidsplan is in de achter ons liggende periode door velen binnen de Hervormde Gemeente te Kampen en de Gereformeerde Kerk van Kampen hard gewerkt. Er is vertrouwen gewonnen en daarmee een basis gelegd om samen besluiten te nemen die wij noodzakelijk vinden met het oog op de toekomst van de Kerk in onze stad.

Aan de beide kerken in al haar geledingen (wijkkerkenraden, gemeenteleden, colleges en commissies) wordt gevraagd op de verwoorde beleidslijnen te reageren (voor 15 september 2018). De reacties zullen worden verwerkt in een definitieve versie van het beleidsplan dat dan naar verwachting aan het eind van het jaar kan worden vastgesteld.

Beide kerken onderschrijven met overtuiging artikel 1 van de Kerkorde waarin wordt beleden dat de plaatselijke kerk gestalte is 'van de ene heilige apostolische en katholieke of algemene christelijke kerk die zich, delend in de aan Israël geschonken verwachting, uitstrekt naar de komst van het Koninkrijk van God'.

Dit is de basis en op dit belangrijke punt verschillen beide kerken in het geheel niet. Tijdens het herenigingsproces is ook duidelijk geworden dat er mét de verschillen die wél bestaan als het gaat om Schriftuitleg, liturgie en pastoraat een diepe wens leeft elkaar daarin steeds weer te zoeken en te vinden: *Eenheid in verscheidenheid*.

In de nu achter ons liggende periode bleek duidelijk dat er ook verschillen zijn voor wat betreft de praktische en organisatorische gang van zaken. Dat zijn minder belangrijke maar daarom nog geen ondergeschikte zaken. Zij vormen het kader waarbinnen veel mensen zich vaak langdurig als vrijwilliger of beroepshalve inzetten.

Dat vraagt om veel respect en grote zorgvuldigheid in het eenwordingsproces. Dat vraagt ook om een goede timing, omdat we iedereen willen 'meenemen'. Elk mens is waardevol. Elk mens is een kind van God.

De hoofdstukken van dit plan bestrijken belangrijke deelgebieden van het werk binnen de PGK en zijn op verschillende plaatsen tot stand gekomen. Dat heeft soms gevolgen voor de indeling. De lezer zal mogelijk ook verschillende schrijvershanden herkennen. We zouden het vele werk dat eraan is besteed tekort doen wanneer we alles over één kam zouden scheren. Bovendien wordt op deze manier benadrukt hoe wij eraan hechten dat het proces 'van onder op' vorm krijgt.

Vele handen zijn de afgelopen jaren aan de ploeg geslagen. Dankzij al die mensen staan we waar we nu staan. Het was steeds weer een warme ervaring te merken hoe zo velen in grote trouw aan God en Zijn gemeente hun taak op zich nemen. Vaak in stilte. Vaak jarenlang. Daarvoor past grote dankbaarheid. Dankbaarheid ook aan de Koning van de Kerk Die ons in de afgelopen periode van veel veranderingen gedragen en geleid heeft. Vanuit Zijn trouw, genade en inspiratie mogen we als gemeente en gemeenteleden onze weg gaan.

De drie centrale punten in dit beleidsplan zijn vitale wijkgemeenten, verantwoordelijkheden zo laag mogelijk in de organisatie en financiële stabiliteit. Daarover straks meer. We hebben steeds geprobeerd (de onderdelen van) dit plan hierop te ijken.

In dit plan zijn beleidsvoornemens nog niet overal als concrete doelstellingen geformuleerd. Wij zien deze (verdere) concretisering, uitmondend in actiepunten, als een belangrijke opdracht van de verschillende colleges binnen de PGK in de komende jaren.

Wij spreken in dit plan over ‘eenheid in verscheidenheid’. Dat betekent dat we de verscheidenheid in de gemeente niet alleen respecteren, maar ook zien als basis voor de eenheid van de PGK. Hieraan zullen we met elkaar de komende jaren handen en voeten moeten geven.

Tenslotte: De kerk en dus ook de PGK bevindt zich op een kruispunt van de tijden. Er zijn grote vragen die op ons afkomen. Wij hoeven er gelukkig niet voor te zorgen dat het Evangelie zijn kracht behoudt. Maar lukt het ons om samen daarvoor een bedding te vinden die niet alleen ons maar vooral de komende generaties aanspreekt? Achter die vragen liggen tegelijk de kansen. Of om het met de woorden van de landelijke PKN nota ‘Kerk 2025’ te zeggen: wij hopen die ‘tintelende beelden over de kerk van het Nieuwe Testament’ weer te ontdekken.

Het moge de Protestantse Gemeente Kampen gegeven worden daaraan mee gestalte te geven en zo te getuigen van de verlossende en bevrijdende kracht van het Evangelie. Dat de PGK in vertrouwen op Hem en tot zegen van gemeente en wereld haar weg naar de toekomst zal vinden. In het spoor van onze Heer die ons voorgaat.

Algemene Kerkenraad van de Hervormde Gemeente te Kampen

(scriba.ak@hervormdkampen.nl)

Algemene Kerkenraad van de Gereformeerde Kerk van Kampen

(scriba@gereformeerdekerkkampen.nl)

Juni 2018

2 Protestantse Gemeente Kampen

*Naar waar mijn pad voert
is Uw Woord mij een licht
een lamp voor mijn voeten
(Psalm 119 : 105)*

‘Wij zien het als onze onopgeefbare opdracht de eenheid te zoeken’. Dit is een belangrijke zin in de intentieverklaring die door de Hervormde Gemeente in Kampen en de Gereformeerde Kerk van Kampen op 4 april 2017 is ondertekend. Beide kerken hebben daarmee publiekelijk uitgesproken zich te willen herenigen en op weg daar naartoe alle stappen te zetten die nodig zijn om dit te realiseren. De hervormde gemeente en de gereformeerde kerk hebben hetzelfde fundament. Zij belijden – met de woorden van de kerkorde van de Protestantse Kerk in Nederland (PKN) - gestalte te zijn van de ene heilige apostolische en katholieke of algemene christelijke kerk die zich, delend in de aan Israël geschonken verwachting, uitstrekt naar de komst van het Koninkrijk van God.

2.1 Eenheid in verscheidenheid

De Protestantse Gemeente Kampen (PGK) kent drie wijkgemeenten, waarvan twee protestantse (wijkgemeente Open Hof en wijkgemeente Westerkerk) en één hervormde wijkgemeente (wijkgemeente Broederkerk).

De wijken zijn vitaal. Ze hebben een heldere eigen kleur en zijn tegelijk verbonden in één kerk. Op dit moment hebben ze omvang om toekomstbestendig te zijn.

De PGK is één gemeente. Zij zoekt deze eenheid vanuit de eigen identiteit van de drie wijken. Deze verscheidenheid komt binnen de PGK tot haar recht. Ruimte voor de eigen identiteit gaat hand en hand met het uitdrukkelijk verlangen elkaar vast te houden en elkaar te blijven vinden in wat ons ten diepste beweegt.

De PGK kiest een structuur waarbij de wijken centraal staan. Daar krijgen eredienst en pastoraat vorm. Daar klopt het hart van de gemeente van Christus. Daarom liggen daar de meeste verantwoordelijkheden.

Binnen de Algemene Kerkenraad (AK) komen de wijken samen. Daar vindt het onderlinge gesprek plaats, wordt het gezamenlijk beleid vastgesteld en worden besluiten genomen die om gezamenlijkheid vragen. De AK is ook het formele bestuursorgaan van de PGK.

De PGK wil een sluitende begroting. Dat betekent dat er keuzes zijn gemaakt: zo heeft iedere wijkgemeente de beschikking over één kerkgebouw en (na een overgangsperiode) één predikant, zo mogelijk aangevuld met een of meer kerkelijk werkers.

Commissies en organen binnen de PGK volgen dit decentrale principe: wat binnen de wijken kan gebeurt binnen de wijken, wat beter is om samen te doen gebeurt binnen de PGK als geheel.

De PGK kiest vanuit haar fundament samenvattend voor de volgende basislijnen:

1. Vitale wijken met een heldere eigen kleur, verbonden in één plaatselijke gemeente.
2. Zo laag mogelijk in de organisatie belegde verantwoordelijkheden.
3. Een slanke organisatie op basis van een gezonde financiële huishouding.

De onderwerpen die in de volgende hoofdstukken ter sprake komen zijn steeds aan deze uitgangspunten geijkt.

2.2 'Back tot basics'

In de nota 'Kerk 2025: Waar een Woord is, is een weg' wordt gesteld dat de kerk die eens een centrale plaats in de samenleving innam naar de rand is verschoven. Wij zijn de vanzelfsprekendheid voorbij. Het gevaar bestaat dat de kerk zich alleen maar in de verdediging laat drukken, steeds weer een stapje terugdoet en daarmee verder in de marge terechtkomt.

Kerk 2025 roept ons op om de 'tintelende beelden over de kerk van het Nieuwe Testament' weer te ontdekken – om zo opnieuw te gaan zien waar het werkelijk om gaat.

De kerk hoeft haar boodschap niet onder de korenmaat te plaatsen. Haar is iets onvoorstelbaar groots toevertrouwd: het evangelie. Boodschap van vergeving en bevrijding. Dat maakt het meer dan de moeite waard. Geloven, gemeenschap, leven.

Geloven: in de kerk hoor ik woorden die mij op de been houden en die ik nergens anders hoor.

Gemeenschap: de kerk is een gemeenschap van mensen die elkaar aanvaarden in Jezus' naam en zó voor elkaar willen instaan.

Leven: in de kerk valt vanuit de Bijbel en de christelijke traditie licht op de dingen van het leven. 'Ik word vanuit de kerk de wereld ingestuurd om daar in woord en daad getuige te zijn en het in praktijk te brengen'.

2.3 Onze samenleving

Onze maatschappij verandert in rap tempo. De ontwikkeling van de laatste honderd jaar heeft ons, ook door de rol die de kerken daarin hebben gespeeld, veel goeds gebracht. Er is grote welvaart, hoe ongelijk verdeeld soms ook. Er is veel solidariteit waar het gaat om het in stand houden van sociale voorzieningen en gezondheidszorg.

Tegelijk zijn we beland in een cultuur waar de christelijke traditie (zeker in West-Europa) in historische zin bepalend is (geweest) maar de actuele samenleving minder of niet meer bepaalt. Ons leven is sterk geïndividualiseerd en geautonomiseerd geworden. Dat heeft rechtstreeks gevolgen voor de vraag of en hoe mensen zich aan instituties (waaronder kerken) willen binden.

Deze veranderende context heeft ook gevolgen voor de kerk. Samenvattend zegt 'Kerk 2025' daarover:

In een *seculiere samenleving* is geloof niet verdwenen, maar een keuzemogelijkheid. Nergens is het christelijk geloof nog een vanzelfsprekendheid.

In onze cultuur wordt een sterk accent gelegd op de *individuele keuze* die mensen maken. Niet waar je vandaan komt is belangrijk, maar wat je van de toekomst maakt.

Toch leven mensen niet geïsoleerd. Mensen nemen deel aan het leven in open en los-vaste verbanden: *de netwerksamenleving*.

De *digitale revolutie* heeft op veel terreinen ingrijpende veranderingen tot gevolg gehad. Een van de gevolgen daarvan is dat onze manier van communiceren radicaal is gewijzigd.

De wereld is een dorp geworden en de mobiliteit kent geen grenzen. Wij leven met een open horizon. Maar de *globalisatie* kan ook desoriënteren.

2.4 Kerk in deze tijd

De maatschappelijke bewegingen zoals hierboven aangegeven betekenen een uitdaging voor de kerk. Naast veel bedreigingen zijn er volop nieuwe kansen. We vatten opnieuw een deel uit de nota 'Kerk 2025' samen:

In een *seculiere cultuur* wordt de kerk tot een nieuwe openheid en onbevangenheid uitgenodigd. Terugverlangen naar vroegere 'christelijke' tijden helpt niet. Veel wat in het verleden gold geldt nu niet meer. Maar er is niet alleen teruggang: tegelijk is er in deze tijd de kans het eigen geloof en de traditie nieuwe betekenis te geven.

Een cultuur van *individuele keuzes* leidt tot functieverlies van instituten en dus ook van de kerk. De kerk wordt anno nu daarom uitgedaagd om een plaats te zijn of te worden voor persoonlijke groei en ontwikkeling. Mensen lopen immers ook stuk op het individualisme en verlangen naar meer dan het eigen ik: naar een leven met God en met elkaar.

Ook in een *netwerksamenleving* zoeken mensen binding, zij het anders dan vroeger. De kerk is daarvoor een plaats, ook omdat zij eerder is ontstaan door 'netwerken' dan door een geleide organisatie vanuit een instituut. De kerk kan een netwerk bieden van trouw zijn aan elkaar en voor elkaar opkomen.

De *digitale revolutie* is ook een kans voor de kerk: een open samenleving waarin iedereen meedoet. De kerk is geroepen in de veelheid aan informatie de unieke waarde van het evangelie ('Het Woord van het leven') uit te dragen.

Een *globale samenleving* is voor de kerk niet wezensvreemd. Zij is immers van alle tijden en alle plaatsen – in de ware zin oecumenisch. Wereldwijd en lokaal. De kerk is in de anonimiteit van onze tijd een plaats waar de Naam steeds klinkt en jouw naam wordt genoemd.

*'Die dan, als onze beden zwijgen,
als hier het daglicht onderduikt,
weer nieuwe zangen op doet stijgen,
ginds waar de nieuwe dag ontluikt.'* (Lb 248,2)

2.5 Een pelgrimstocht

De PGK slaat haar tenten op in een turbulente tijd. Veel van wat ons vertrouwd was lijkt van ons af te drijven. Er zijn onzekerheden: hebben we in de toekomst nog wel een eigen plaats te midden van het gewoel der tijden, hebben we de mensen en middelen tot onze beschikking om ons werk te kunnen blijven doen? Terechte vragen die we serieus moeten nemen.

De toekomst wordt gebouwd op het verleden. In de verbinding van die twee kunnen we leeftocht voor onderweg vinden: 'vanwege Gods genade en krachtens zijn verbond worden gemeenten vergaderd rondom Woord en sacramenten' (artikel 2 van de Kerkorde).

Wie in Santiago de Compostela of een andere pelgrimsplaats is geweest heeft het met eigen ogen kunnen zien: de pelgrim loopt een weg die anderen voor hem zijn gegaan – zo ontmoet hij zijn *verleden*. Hij doet dat *vandaag*, te midden van reisgenoten met wie zij samen de tocht maakt. Hij wordt aan de eindstreep ontvangen door mensen die de weg eerder zijn gegaan of apart naar het

eindpunt zijn gereisd om hem te begroeten. Onderweg heeft hij leeftocht gevonden voor de toekomst.

De gemeente van Christus is als een pelgrim. Zij draagt de schatten uit haar verleden met zich mee – niet zoveel dat ze eronder bezwijkt en tegelijk voldoende om onderweg overeind te blijven. Zij geeft ruimte voor de mensen van vandaag – zij nodigt iedereen die dat wil uit om zich aan te sluiten. Wie niet kan wordt geholpen. Zij is gericht op de toekomst en heeft daarbij het visioen van Gods Koninkrijk voor ogen dat ze ook wil doorgeven aan volgende generaties, aan toekomstige reisgenoten.

Een pelgrim gaat goed voorbereid op weg. Is niet wereldvreemd. Integendeel – hij moet zijn zaken op orde houden om zijn doel te bereiken. De reis is niet altijd makkelijk. Maar in vol vertrouwen met een opgeslagen blik naar boven en naar voren – de gemeente van Christus gaat in het spoor van Hem wiens Naam zij draagt.

De Heer zij vóór u om u de juiste weg te wijzen

De Heer zij achter u om u in de armen te sluiten en om u te beschermen tegen gevaar

De Heer zij onder u om u op te vangen wanneer u dreigt te vallen

De Heer zij in u om u te troosten als u verdriet hebt

Hij omgeve u als een beschermende muur wanneer anderen over u heen vallen

De Heer zij boven u om u te zegenen

Zo zegene u God, vandaag, morgen en in eeuwigheid.

3 Identiteit en gemeentestructuur

- *Als individuele wijkgemeenten vormen we samen één gemeente van Christus*
- *We (h)erkennen elkaar in Woord en belijden*
- *Het kerkelijk leven vindt zijn basis in de wijken*
- *De PGK is veelkleurig*
- *Wij houden elkaar vast vanuit onze eigen identiteit*
- *We staan open voor nieuwe ontwikkelingen*

3.1 Identiteit

De Protestantse Gemeente Kampen (PGK) vindt haar identiteit in de belijdenis dat zij gestalte is van de ene heilige apostolische en katholieke of algemene christelijke kerk die zich, delend in de aan Israël geschonken verwachting, uitstrekt naar de komst van het Koninkrijk van God. De wijken en de Algemene Kerkenraad (AK) erkennen deze verscheidenheid, maar zijn één vanuit de onopgeefbare opdracht zoals verwoord in artikel 1 van de Kerkorde.

De hoofdlijnen hieronder worden vervolgens uitgewerkt in de vorm van een aantal vragen en antwoorden.

3.1.1 Eenheid in veelkleurigheid

De basis voor de PGK ligt in het als wijkgemeenten samen één gemeente van Christus zijn. Het ene lichaam van Christus kent vele leden met elk hun eigen karakter. De gemeente vindt haar eenheid in Woord, sacramenten en geloofsbelijdenis. Tegelijkertijd is er veelkleurigheid. De wijken vullen elkaar aan en geven elk vanuit hun eigen kracht vorm aan het Evangelie. Daarom wordt de veelkleurigheid positief gewaardeerd.

In die veelkleurigheid moet de eenheid worden herkend. Verschillen mogen niet leiden tot verwijdering. We moeten oprecht met elkaar in gesprek gaan en naar elkaar luisteren. Als leden van één gemeente moeten we samen het Heilig Avondmaal kunnen vieren. De liefde tot Christus stijgt uit boven de verschillen.

De Kerkorde van de PKN geeft duidelijk aan dat elke wijkgemeente zelf invulling geeft aan haar identiteit om haar taak en roeping als plaatselijke gestalte van de christelijke kerk vorm te geven. Dat doet zij in gemeenschap met de belijdenis van het voorgeslacht en zij is hierop aanspreekbaar en te allen tijde bereid hierover in gesprek te gaan. Tegelijkertijd is het de taak van de Algemene Kerkenraad om overleg te voeren met de wijkkerkenraden over de samenwerking van de delen in het geheel van de gemeente, om voorzieningen te treffen ten behoeve van de gemeente in haar geheel en waar dat nodig is recht te doen aan de binnen de gemeente voorkomende kerkelijke verscheidenheid. De wijk is dus verantwoordelijk voor haar eigen identiteit, de Algemene Kerkenraad heeft een verantwoordelijkheid dat er een goede samenwerking is en de veelkleurigheid van de gemeente als geheel tot haar recht kan komen (zie hiervoor ook de bijlage 'Identiteit - eenheid - communicatie' aan het slot van dit hoofdstuk).

- *Hoe kan de structuur van de gemeente er aan meewerken samen een eenheid te vormen?*

De eenheid tussen de wijken vind je terug in het ene Woord, de sacramenten en de geloofsbelijdenis. Er is ook betrokkenheid op elkaar doordat alle wijken behoren tot dezelfde landelijke Protestantse Kerk Nederland. De eenheid krijgt daarnaast gestalte in gezamenlijke activiteiten, zoals het (wereld)diaconaat, in (missionaire) daadkracht en in onderlinge ontmoeting, vorming en toerusting.

Bestuurlijk krijgt deze eenheid vorm in de Algemene Kerkenraad, de Colleges van Kerkrentmeesters en Diakenen en de AK-commissies. Hierbij hoort ook gezamenlijke verantwoordelijkheid elkaar financieel te dragen.

- *Hoe gaan we om met gezamenlijke activiteiten?*

De PGK bevordert dat wijken elkaar vasthouden en mensen vanuit verschillende wijken elkaar (leren) kennen en het contact zoeken. Er is daarom veel aandacht voor samenwerkingsvormen zoals het diaconaat, het kerkblad, de gemeenschappelijke diensten, het startweekend, onderdelen van het jeugdwerk, delen van vorming & toerusting en mogelijke nieuwe gezamenlijke activiteiten.

3.1.2 Ruimte

Het gemeente-zijn vindt zijn basis in de wijkgemeenten. Daar krijgen activiteiten vorm, gericht op ontmoeting, geloofsoverdracht, vorming; er wordt pastorale en diaconale zorg verleend. Elke wijk geeft hieraan eigen kleur en invulling. Die ruimte geven wij elkaar. Onderstaande vragen verwoorden hierbij een aantal hoofdlijnen. Omdat dit een belangrijk punt is binnen de PGK, zijn deze ook verder uitgewerkt in een notitie die is opgenomen als Bijlage A.

- *Hoeveel ruimte is er voor onderlinge verschillen (bijvoorbeeld andere levensverbintenissen, beperking van ambt tot alleen mannen, ...)?*

Dit zijn zaken van de wijkgemeenten zelf. Wij respecteren dit. Dit betekent niet dat we onverschillig zijn, maar juist dat we vanuit betrokkenheid het gesprek willen voeren.

- *Hoe voeren we hierover op een vruchtbare manier het gesprek?*

Dit gesprek is een wezenlijk onderdeel van de eenheid in verscheidenheid. Door op open wijze met elkaar in gesprek te gaan wordt de eigen positie gerelativeerd en worden we ons tegelijk bewust van de eigenheid en de waarde daarvan. Dit is een voortgaand geloofsgesprek, dat overal waar leden van de wijken elkaar ontmoeten wordt gevoerd.

- *Hoe werken we met deze verschillen goed samen?*

Zoals hierboven al gezegd: door steeds weer terug te gaan naar wat ons bindt: het ene verzoenende en bevrijdende Woord.

3.1.3 Palet

Van oudsher bestaan de Hervormde Gemeente en de Gereformeerde Kerk uit wijkgemeenten met een eigen identiteit en cultuur. De afgelopen jaren is dit kleurengamma 'ingedikt' tot de huidige drie wijken.

- *Hoe zorgen we ervoor dat de verschillende kleuren binnen onze gemeente vertegenwoordigd blijven, ook als één hiervan (te) klein zou worden?*

We willen samen deze veelkleurigheid bewaren. Dit geldt voor de gemeenteleden zelf, de wijkkerkenraden en de AK. Het huidige kleurenpalet is geen strak stramien: de balans kan veranderen, nieuwe schakeringen kunnen ontstaan. Samen gemeente zijn betekent ook dat

we financiële en organisatorische verantwoordelijkheid voor elkaar nemen. Dit heeft uiteindelijk ergens een praktische grens waar het gaat om het vermogen zelfstandig als wijk te functioneren. Op dit moment is sprake van drie vitale en robuuste wijken en zijn we 'toekomstbestendig'. Mocht de zelfstandigheid van een wijk op zeker moment niet meer kunnen, dan blijft de mogelijkheid vanuit de eigen identiteit vieringen te organiseren en pastorale zorg te verlenen.

- *Hoe kunnen we borgen dat de wijkgemeenten hun identiteit bewaren?*

De identiteit is een zaak van de wijken. Zij zullen deze in de praktijk moeten vormgeven. Zij hebben de ruimte om hieraan invulling te geven vanuit de behoeften van de wijk zelf. De AK kan alleen het gesprek stimuleren.

3.2 Gemeentestructuur

Kern van de toekomstige PGK vormen de drie wijkgemeenten met elk hun eigen kerkenraad. Deze wijzen ambtsdragers aan voor de AK, en voor het College van Kerkrentmeesters en het College van Diakenen. Vanuit de wijken wordt een aantal taken gezamenlijk vormgegeven door commissies onder verantwoordelijkheid van de AK. Alle wijken staan vanuit hun eigen profiel open voor álle leden van de PGK. De AK zorgt voor voorwaarden waarmee de wijken kwaliteit kunnen scheppen.

3.2.1 Vormen van gemeente zijn

Naast de huidige drie wijkgemeenten zijn er ook andere vormen van gemeentezijn denkbaar, zoals een evangelische wijkgemeente, een missionaire pioniersplek (bijv. Onderdijs), een Internationale gemeente (bijv. Schalmei), een leefgemeenschap of huisgemeente (zie ook Kerk 2025).

- *Willen en kunnen we ruimte geven aan andere vormen van gemeentezijn?*

Als gemeente willen we ons hiervoor open staan. Uitgangspunt is wel de huidige indeling in drie wijken. Dat sluit niet uit dat er extra vieringen kunnen zijn waarin nieuwe vormen een plek krijgen om ook mensen die nu niet actief betrokken zijn te bereiken.

- *Hoe zit het met de ambtelijke verantwoordelijkheid voor deze andere vormen van gemeentezijn?*

Iedere (nieuwe) vorm van samenkomen valt onder de ambtelijke verantwoordelijkheid van één van de wijkkerkenraden. Dat blijft ook zo. Wel voorzien we dat – mede als gevolg van 'Kerk 2025' – in de toekomst een ambtelijke binding 'op enige afstand' mogelijk wordt.

3.2.2 Ontwikkelingen

Als gemeente staan we niet stil; allerlei ontwikkelingen gaan door: nieuwe vormen van gemeente zijn, groei, verschuivingen binnen andere kerken, verschuivingen van leden tussen de wijken, krimp door vergrijzing en kerkverlating. Te denken valt ook aan toenadering met andere kerkgenootschappen of kerken die graag met de PGK zouden willen samenwerken.

- *Hoe flexibel willen/kunnen we de gemeentestructuur maken?*

De huidige structuur 'staat'. Tegelijkertijd is geen enkele structuur er ter ere van de structuur zelf. Wij kunnen met de huidige structuur vooruit en zullen deze pas, na overleg met betrokkenen, bijstellen wanneer daar duidelijke redenen voor zijn.

- *Is het denkbaar dat de gemeente later met andere geloofsgemeenschappen wordt uitgebreid?*

Wanneer wij belijden dat wij de opdracht hebben samen één te zijn, staan we ook open voor toenadering tot andere geloofsgemeenschappen. We vormen geen bastion en zijn evenmin een moloch die iedereen opslokt. We nemen onze verantwoordelijkheid als naburige kerken kleiner worden en bij ons aankloppen. Dergelijke ontwikkelingen moeten aansluiten bij wat er in onze gemeente leeft. We willen wel eerst het huidige proces van de totstandkoming en inrichting van de PGK afronden.

- *Is het denkbaar dat de gemeente later samengaat/innige samenwerking aangaat met nu nog zelfstandige kerken in de omgeving van Kampen?*

We staan in principe ook open voor benadering vanuit genabuurde kerken. Hiervoor gelden dezelfde afwegingen als bij de voorgaande vraag over andere geloofsgemeenschappen. Ook hier geldt dat dit niet aan de orde is tijdens het huidige proces.

3.2.3 Geografische grenzen

Bij het verkleinen van het aantal wijken zijn de geografische wijkgrenzen van de Gereformeerde Kerk en de Hervormde Gemeente op elkaar afgestemd. Eén van de drie wijken blijft een hervormde wijk, waardoor de (van oorsprong) gereformeerde leden pastorale zorg vanuit de andere twee wijken ontvangen. Daarnaast zijn de buitengrenzen op elkaar afgestemd.

- *Hoe gaan we om met gereformeerde leden die in de geografische wijkgemeente Broederkerk (met hervormde identiteit) wonen?*

Zij zijn nu ingedeeld bij één van de andere wijken. Dit blijft zo. Mensen kiezen zelf tot welke wijk zij willen behoren. Als zij pastorale zorg vanuit een andere wijk willen, is perforatie mogelijk. Belangrijk is ruimte te bieden voor een eigen keuze en hiermee pastoraal om te gaan.

- *Hoe gaan we om met territoriale verschillen tussen gereformeerd en hervormd?*

Besloten is uit te gaan van de buitengrenzen van de Hervormde Gemeente. Dit is in overleg met omliggende Gereformeerde gemeenten waaronder:

- de Gereformeerde kerk Kamperveen, wat betreft het gebied Zalk en omgeving;
- de Gereformeerde kerk IJsselmuiden-Grafhorst, wat betreft het gebied Kampereiland.

De gereformeerde gemeenteleden verbonden aan de kerk van Kampen en woonachtig in bovengenoemde gebieden, blijven na de fusie verbonden aan de Protestantse Gemeente Kampen als zogenaamde "voorkeursleden". De betreffende gemeenteleden worden hierover geïnformeerd.

3.2.4 Visie op ledenregistratie

In de PGK worden de ledenregistraties samengevoegd. Wel zal duidelijk blijven uit welke bronkerk een lid afkomstig is.

- *Hoe gaan we om met nieuw inkomende leden?*

Besloten moet worden of we nieuwe leden op basis van geografische indeling of identiteit benaderen, mogelijk door een nieuw te vormen commissie. Goede informatie voor nieuw ingekomenen is belangrijk: kennis laten maken met de verschillende wijkgemeenten en nieuwkomers niet als vanzelfsprekend geografisch "inlijven".

3.2.5 Volkskerk en keuzekerk

De PGK is een combinatie van een geografische en naar identiteit georganiseerde kerk. Het geografische uit zich in het feit dat elke straat in Kampen bij een bepaalde wijk is ingedeeld. De identiteit geeft vorm aan het gemeentezijn op wijkniveau. Mensen zijn vrij om zich bij een wijkgemeente naar keuze aan te sluiten. Kiezen ze niet (bewust of onbewust) dan vallen ze (administratief) in het 'vangnet' van de geografische wijk waarin ze wonen.

4 Solidariteit en wijkverantwoordelijkheid

- *De wijken zijn solidair met elkaar*
- *Om betrokkenheid te vergroten worden taken zoveel mogelijk bij de wijken gelegd*
- *Formele verplichtingen worden alleen centraal aangegaan*
- *Wijken weten zich verzekerd van een 'basisconfiguratie'. Door de wijk gegenereerde extra inkomsten komen voor 80% aan de wijk ten goede*
- *Beleidsmatige afwegingen over de totale begroting, activiteiten en projecten voor de gemeente als geheel worden centraal gemaakt*

4.1 Algemeen

Onder solidariteit verstaan we dat de wijken rekening houden met elkaar, opkomen voor elkaar en ruimte geven aan elkaar, zodat elke wijk in haar eigen kracht kan staan en van daaruit betekenis kan hebben voor het geheel van de gemeente en dus ook voor de andere wijken.

Het betekent dat de wijken vanuit een gezamenlijke verantwoordelijkheid zoeken naar wat voor de gemeente als geheel het beste is en elkaar te hulp schieten waar dit nodig is. Dit heeft ook een financiële kant, omdat wijken zich (mede)verantwoordelijk voelen voor de financiële situatie van de gemeente als geheel en elkaar financieel dragen in het geval de eigen draagkracht van een wijk tekort schiet (en daardoor de continuïteit en de kracht van die wijk bedreigd wordt).

Centrale vraag is hoe de PGK een gemeente kan zijn van sterke wijken met gemotiveerde en actieve gemeenteleden, die tegelijk op elkaar betrokken zijn en zich voor elkaar en de gemeente als geheel verantwoordelijk weten.

Wij kiezen hierbij voor de volgende uitgangspunten:

- a. Alle leden/wijken van de PGK zijn gelijk.
- b. De wijken zijn solidair: ze houden rekening met elkaar, komen op voor elkaar en geven elkaar ruimte. Iedere wijk staat zo in haar eigen kracht en heeft betekenis voor het geheel.
- c. De financiële en juridische (arbeidsrechtelijke) kant van taken en activiteiten zal altijd via de centrale colleges verlopen, omdat deze de rechtspersoon van de kerk vormen.
- d. De verantwoordelijkheid voor de uitvoering van taken en activiteiten wordt zoveel mogelijk bij de wijken belegd. Dit verhoogt betrokkenheid en zo kan passend worden gewerkt.
- e. Wij vragen de wijken verantwoordelijkheid te nemen voor de financiële positie van de PGK als geheel.
- f. De discussie bij de begroting moet niet gaan over geld, maar over beleidsmatige keuzes, nodig om de missie van de PGK zo goed mogelijk vorm en inhoud te geven binnen een gezond financieel kader.
- g. Voor elke wijk is er vanuit de solidariteitsgedachte een basisconfiguratie die door de centrale gemeente wordt verzorgd. Het gaat hierbij in ieder geval om een gebouw en een predikantsplaats.
- h. Plannen voor wijk-gerelateerde activiteiten worden door de wijken opgesteld, op basis van een CvK-advies aan de AK op centraal niveau binnen het geheel van de PGK met elkaar gewogen en onder verantwoordelijkheid van de wijken uitgevoerd.

4.2 Uitwerking van de uitgangspunten

4.2.1 Kader voor solidariteit en wijkverantwoordelijkheid

In september 2015 is door beide AK's tot het volgende kader voor solidariteit en wijkverantwoordelijkheid besloten:

- a. *De kosten voor de instandhouding van het aan de wijkgemeente toegewezen gebouw worden in beginsel gezamenlijk gedragen.*
- b. *Elk van de drie te vormen wijkgemeenten moet in beginsel minimaal een predikant hebben.*

Met a. en b. is heel globaal de basisconfiguratie (hardware) van een wijkgemeente gegarandeerd, en die dragen we gezamenlijk. Dit geldt ook voor de gebouwen die verder in eigendom zijn. Desalniettemin:

- c. *We willen veel verantwoordelijkheden in de wijk leggen en daarmee een stuk vrijheid om binnengekomen financiën (voor zover meer dan nodig voor de basisconfiguratie) naar eigen inzicht te besteden en naar eigen inzicht inkomsten te verwerven in de verwachting dat dit ook het geefgedrag ten goede komt. (in 4.2.7 wordt dit nader uitgewerkt)*

4.2.2 De relatie tussen solidariteit en wijkverantwoordelijkheid bij werving en toedeling van middelen

Er is sprake van een centrale afdracht¹ van de toegezegde middelen. Alle kosten voor centrale taken en activiteiten worden vervolgens centraal gedragen. De verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de wijk-gerelateerde activiteiten wordt bij de wijken gelegd. De basis hiervoor is de door de AK vastgestelde begroting over het jaar waar de Vaste Vrijwillige Bijdrage (VVB) ook betrekking op heeft. Indien er een bedrag overblijft nadat alle kosten voor de centrale taken en wijk-gerelateerde activiteiten betaald zijn, wordt dit teruggesluisd naar de wijken. Als verdeelsleutel wordt hierbij de procentuele bijdrage van de wijk aan de totale opbrengst van de VVB gehanteerd. Voorbeeld: heeft een wijk 20% aan de totale VVB bijgedragen dan wordt 20% van het overschot op de begroting teruggesluisd naar de wijk. Indien er een tekort is dient er gezamenlijk op AK niveau een oplossing gevonden te worden in een taakstellende begroting op PGK-niveau (de gezamenlijke drie wijken) en niet op wijkniveau op basis van de bijdrage aan de totale VVB-opbrengst. Beleidsmatige uitgangspunten dienen dan als grondslag voor de keuzes om de taakstelling te realiseren. In tijden van financiële krapte is de kans groot dat een discussie over geld de solidariteit in gevaar brengt. De discussie moet dan gaan over de te maken beleidsmatige keuzes om financieel gezond te blijven of te worden en hier zal het geheel van de PGK vervolgens een bijdrage aan moeten leveren. Hierbij horen ook geen rekenkundige formules en vooraf dichtgetimmerde randvoorwaarden. Solidariteit is een grondhouding van vertrouwen, die weerspiegeld wordt in een belangenafweging, die we telkens met elkaar willen maken en waarin wat het zwaarst is het zwaarst moet wegen.

4.2.3 De structurering van taken en activiteiten

Financieel gezien kunnen de taken en activiteiten worden ingedeeld in drie categorieën:

¹ Indien het technisch haalbaar blijkt te zijn wordt de VVB op een rekeningnummer van de wijk gestort en vervolgens volledig direct door de wijk overgeboekt naar de centrale kas.

- Centrale taken en activiteiten (zoals gebouwen, predikanten, kerkelijk bureau).
Deze kosten worden centraal gedragen en ook centraal uitgevoerd.
- Wijk-gerelateerde taken en activiteiten (zoals doordeweekse activiteiten).
Dit zijn jaarlijks terugkerende kosten die voor de wijken genormeerd kunnen worden op basis van ervaring. Na vaststelling van de plannen door de gemeente als geheel is de wijk zelf verantwoordelijk voor de uitvoering van het wijkplan.
- Projecten (zoals een jeugdwerker, verbouwing, diaconaal project).
Dit zijn afgebakende activiteiten voor een bepaalde periode die gericht kunnen zijn op de wijk of de gemeente als geheel. De kosten hiervoor kunnen worden gedekt door een combinatie van bijdragen uit de centrale gemeente, het wijkplan, en speciaal hiervoor te voeren acties.

4.2.4 Omgang met centrale taken en activiteiten

De kosten voor de centrale taken en activiteiten worden centraal gedragen. Het gaat hierbij om de kosten voor de basisconfiguratie voor de wijken en de kosten van niet direct aan de wijken gerelateerde taken en activiteiten. De kosten voor het centrale deel, zoals kerkelijk bureau, centrale activiteiten, innovatie etc., worden niet toegerekend aan een wijk. De hoogte van deze kosten worden centraal bepaald en vallen buiten de invloedssfeer van een individuele wijk.

4.2.5 Omgang met wijkgerelateerde taken en activiteiten

Iedere wijk levert jaarlijks tijdig een eigen jaarplan met begroting aan voor wijk-gerelateerde taken en activiteiten. Hierin worden enerzijds de plannen beschreven en anderzijds wordt aangegeven hoe de kosten hiervan worden gefinancierd. Dit zal een combinatie zijn van middelen die centraal worden verstrekt en middelen die binnen de wijk via de collecten voor de wijkkas worden gegenereerd.

Voor personele kosten worden de kosten zoals aanwezig bij de startsituatie toegekend aan een bepaalde wijk en is hiermee ook de financiering centraal geregeld. Voor toekomstige uitbreidingen van personele kosten is een besluit nodig van de AK en daarbij wordt ook de structurele of incidentele dekking betrokken. Omwille van rechtszekerheid wordt het aangaan van contracten met financiële verplichtingen centraal georganiseerd.

Iedere wijk zorgt ook voor de eigen bemensing van de wijkraad van kerkrentmeesters. De administratie ligt niet in de wijken en de kosten voor gebouwen, onderhoud en beroepskrachten worden op een uniforme wijze vastgesteld.

4.2.6 Omgang met projecten

Projecten kunnen worden geformuleerd en ingediend door de wijken, AK, CvK of CvD. De projectbeschrijving omvat een duidelijk doel, tijdsperiode, de manier waarop aan het doel zal worden gewerkt en de middelen die hiervoor nodig zijn, inclusief de manier waarop de financiering tot stand komt (zoals bijdragen vanuit centrale gemeente, wijk, derden, acties). Over een voorgesteld project zal in de AK worden gesproken en besloten. Tevens zal er jaarlijks een evaluatie plaatsvinden.

4.2.7 Extra middelen vanuit de wijk

Iedere wijk kan extra middelen genereren door middel van wijkactiviteiten. Deze middelen mogen worden ingezet voor het aangaan van incidentele verplichtingen/eenmalige uitgaven die onderdeel zijn van het wijkplan. Deze opbrengsten gaan voor 80% naar de wijk en voor 20% naar de centrale kas. Voor het aangaan van structurele verplichtingen moet vooraf toestemming worden gevraagd aan de AK. Daarbij moet duidelijk zijn dat er gedurende de looptijd voldoende middelen vanuit de wijk beschikbaar zijn om de totale kosten te dekken. Het is mogelijk financiële acties te organiseren, waarbij het tijdstip in overleg met het CvK (bij grote acties de AK) wordt gekozen in verband met afstemming met andere financiële acties zoals Kerkbalans. Het vormen van een reserve op wijkniveau is in principe niet mogelijk, tenzij er sprake is van een bestemmingsreserve. Deze reserves worden opgenomen in het wijkplan en voorgelegd aan de AK. Het aanhouden van een kassaldo is uiteraard wel toegestaan.

4.2.8 Vormgeving van wijkactiviteiten

De kerkorde geeft de mogelijkheid om kerkrentmeesterlijke en diaconale taken te beleggen op wijkniveau door in de wijken te werken met wijkraden van kerkrentmeesters en diakenen. Deze wijkraden van kerkrentmeesters en diakenen geven vorm aan een grotere verantwoordelijkheid en daarmee betrokkenheid op wijkniveau en bieden tevens de mogelijkheid bepaalde activiteiten nauwer te laten aansluiten bij de identiteit en beleidskeuzes van de wijken. Er kan meer passend worden gewerkt, de financiële bewustheid van de gemeenteleden zal toenemen en daarmee kan de inzet en het geefgedrag worden gestimuleerd.

4.2.9 Vertaling van geformuleerde principes naar de wijken

Bij diaconale activiteiten die worden uitgevoerd door de wijkraad van diakenen gaat het om ouderendiaconaat, jeugddiaconaat, collecten die vanuit de wijk worden bepaald en overig diaconaal wijkwerk (bijvoorbeeld maaltijden, inloopochtenden). Bij centrale diaconale activiteiten gaat het om maatschappelijke dienstverlening, kerkradio, de gezamenlijke collecten en overige gezamenlijke diaconale activiteiten (bijvoorbeeld fruitbakjes dankdag). Daarnaast kunnen er diaconale zaken in projectvorm worden geïnitieerd, zowel op wijkniveau als gezamenlijk centraal (er zijn eerder ideeën geopperd voor een groot gezamenlijk project als volkstuinjes of een hospice). Zie hiervoor ook hoofdstuk 6.

Bij kerkrentmeesterlijke activiteiten die worden uitgevoerd door de wijkraad van kerkrentmeesters gaat het om klein onderhoud en eventueel ondersteuning van groot onderhoud (beiden op basis van het Meerjaren Onderhouds Plan) en de aansturing en mogelijk ondersteuning van koster, zaal- en gebouwenbeheer, schoonmakers en organisten. Bij de centrale kerkrentmeesterlijke activiteiten gaat het om groot onderhoud van de gebouwen, het kerkelijk bureau, de arbeidsrechtelijke kant van predikanten, kerkelijk werkers en andere mensen in dienst van de PGK. Hiernaast kunnen er zaken in projectvorm worden geïnitieerd. Dit kan zich bijvoorbeeld richten op een specifieke aanpassing aan het gebouw of de inhuur van extra capaciteit voor beheer, pastoraat of kerkmuziek. Zie hiervoor ook hoofdstuk 7.

Onder wijkwerk vallen activiteiten die nu worden gefinancierd vanuit de wijkkas. Te denken valt hierbij aan verenigings-, catechisatie- en kringwerk, activiteiten rond de diensten (oppas,

nevendienst, kinderopas), weekbrief, missionaire activiteiten. Deze activiteiten worden volledig door de wijk uitgevoerd op basis van de jaarlijkse wijkbegroting.

Indien gemeenteleden zelf extra ondersteuning willen leveren bij taken die anders door betaalde krachten worden uitgevoerd, zal hiervoor overlegd moeten worden met het CvK om enerzijds de continuïteit en kwaliteit te kunnen garanderen en anderzijds overeen te komen hoeveel geld dit vrijmaakt voor de wijkgemeente zelf.

5 Professioneel pastoraat

- *Predikant is herder, leraar en geestelijk leider*
- *Kerkelijk werker wordt ingezet voor meer specifieke taken*
- *Eén predikant per wijkgemeente, aangevuld met kerkelijk werker(s)*
- *Per 1200 leden is er ruimte voor één fte (predikant dan wel kerkelijk werker)*
- *Beoogde bezetting wordt gerealiseerd door natuurlijk verloop (overgangperiode)*

5.1 Hoofdpijnen

In 2016 is door beide AK's besloten om in de fase van het tot stand komen van de PGK geen grote veranderingen aan te brengen in het professionele pastoraat. Het is belangrijk dat de nieuwe wijken kunnen worden opgebouwd. Predikanten vervullen hier een essentiële rol als herder, leraar en geestelijk leider. Daarnaast is de continuïteit met het verleden van belang, zowel qua pastorale bezetting als qua herkenbaarheid van de tradities waaruit de wijkgemeenten voortkomen. Er is voor gekozen hierin te investeren, ook al legt dat mogelijk druk op de meerjarenbegroting.

In mei 2016 is ook besloten beleid te formuleren over een verdeelsleutel voor de omvang en inzet van de professionele pastorale capaciteit, over de verhouding tussen predikanten en kerkelijk werkers en over de verhouding tussen solidariteit en eigen verantwoordelijkheid voor de wijk op het moment van de vorming van de PGK. Dit moment is nu aangebroken.

Hoofdpijn voor het professionele pastoraat in de PGK is dat elke wijkgemeente één predikant heeft aangevuld met kerkelijk werkers op basis van het aantal leden van de wijkgemeente.

De predikant is de geestelijk leider van de wijkgemeente. Meer dan voorheen zal de predikant naast herder en leraar ook apostel zijn, een geestelijk leider die anderen als 'zendelingen' inspireert, motiveert en aanstuurt.

De kerkelijk werkers zijn meer praktisch gericht op de doorwerking van het Woord in de gemeente en de levens van mensen en kunnen daarmee de predikant veel werk uit handen nemen.

Tegelijkertijd is hun dienstverband meer gekaderd en kan hun inzet specifiekier zijn (ouderen, jongeren, missionair, diaconaal) waardoor een grotere flexibiliteit (financiële situatie) en inzet voor specifieke beleidsprioriteiten mogelijk is. **NB: Dit nog wel checken met arbeidsrecht!** Zie voor de achtergronden van deze hoofdpijn ook de 'Notitie met het oog op de pastorale bezetting van de Protestantse Gemeente Kampen', opgenomen als Bijlage B.

Voor de omvang van de professionele pastorale capaciteit wordt een zo eenvoudig mogelijke sleutel gehanteerd: het aantal gemeenteleden per wijkgemeente. Door de keus van de basislijn van één mensjaar capaciteit per 1200 gemeenteleden (predikant dan wel kerkelijk werker) blijft de totale capaciteit ongeveer op het huidige niveau, waarbij de totale kosten wel omlaag gaan.

Op dit moment is de bezetting van predikanten en kerkelijk werkers hiervan afwijkend. Dat accepteren we en pas op momenten dat predikanten of kerkelijk werkers de gemeente verlaten, zal de invulling worden aangepast in overeenstemming met de basislijn. De huidige extra kosten voor pastoraat worden gezien als transitiekosten in het proces naar de PGK.

5.2 Uitwerking

Deze hoofdlijnen worden verder uitgewerkt en toegelicht aan de hand van de volgende vragen.

5.2.1 Wat verstaan we onder professioneel pastoraat?

Dat zijn de pastorale activiteiten die uitgevoerd worden door hiervoor opgeleide, betaalde en volgens de kerkorde aangemerkte krachten, te weten predikanten en kerkelijk werkers.

Daarnaast zijn er nog veel andere pastorale activiteiten in de gemeente waarbij ambtsdragers en ook 'gewone' gemeenteleden elkaar in de naam van Christus bijstaan.

5.2.2 Wat is de rol van de AK ten aanzien van het professionele pastoraat?

De AK zorgt vooral voor de kaders en voor afstemming en samenbinding tussen de wijken. Bij de kaders gaat het onder andere om de hoeveelheid professioneel pastoraat die beschikbaar kan worden gesteld, mede in afweging ten opzichte van andere geldelijke behoeften en om daarmee samenhangende arbeidsrechtelijke/contractuele zaken. Bij de afstemming en samenbinding tussen de wijken gaat het om de capaciteitsverdeling, het evenwicht in het geheel aan predikanten en de invulling van specialisaties. Hierbij kan de AK ook, steeds in samenspraak met de wijken, beslissen een predikant of kerkelijk werker in meerdere wijken of voor een wijk-overstijgende taak in te zetten.

5.2.3 Wat is de rol van de wijkkerkenraad ten aanzien van het professionele pastoraat?

Het professionele pastoraat is in de wijken geworteld. Het is aan de wijkgemeente de identiteit en het karakter van de te beroepen of aan te stellen predikant of kerkelijk werker te bepalen. En het is aan de predikant en wijkgemeente samen om accenten en prioriteiten in het werk van de predikant te bepalen.

5.2.4 Is een meer zakelijke benadering van het predikantschap mogelijk naast het geestelijk leider en inspirator zijn?

Wij zijn van mening dat dit mogelijk moet zijn. Wel vraagt dit van de wijkkerkenraden de predikanten hierin te ondersteunen, onder andere door een gezamenlijk vast te stellen jaarlijks werkplan. Daarnaast vraagt het van de predikanten mogelijke nadere toerusting door een specifieke scholing op dit punt.

Het gesprek tussen predikant en wijkkerkenraad over het werkplan is van groot belang. Daarin kunnen gezamenlijk prioriteiten worden bepaald en is voor zowel kerkenraad als predikant duidelijk wat men van elkaar mag verwachten. De AK beveelt deze manier van werken van harte aan.

5.2.5 Hoe te denken over flexibiliteit van predikanten of kerkelijk werkers over wijkgrenzen heen?

Vanuit de opleiding bezien kan een predikant activiteiten uitvoeren in verschillende wijken, al speelt de identiteit van de wijk (de theologische kaders) vaak wel een belangrijke rol. Voor sommige zaken zijn de competenties belangrijker (bijvoorbeeld het opzetten van een catechesemethode), bij andere is de identiteit bepalender (voorgaan in de erediensten, begeleiding bij ziekte of sterven). Vanuit de keuze van één predikant als geestelijk leider van een wijk, lijkt structurele inzet in een andere wijk minder wenselijk. Voor kerkelijk werkers ligt dit

genueanceerder, maar zal dit vanwege de aanstelling voor bepaalde tijd minder snel aan de orde zijn.

Een kerkelijk werker zou ook kunnen worden aangesteld in het kader van een project voor de hele PGK (bijvoorbeeld diaconaal of missionair).

5.2.6 Op grond waarvan wordt de hoeveelheid professionele capaciteit per wijkgemeente bepaald?

Verskillende factoren zouden hierbij in aanmerking kunnen komen: aantal gemeenteleden, aantal pastorale eenheden, mate van meelevendheid (kerkbezoek), kerkelijke herkomst of leeftijdsopbouw. Besloten is het aantal gemeenteleden in elke wijk als uitgangspunt te nemen. Met de vorming van de PGK zal het onderscheid tussen hervormde en gereformeerde leden wegvallen. Er zal één sleutel voor alle gemeenteleden in elke wijk moeten worden gehanteerd. In het verleden was dit verschillend voor beide kerken (voor hervormd was dit 1 full time predikant per 1800 leden, voor gereformeerd 1 full time predikant per 1000 leden). De gehanteerde sleutel is bepaald door de financiële ruimte die in het geheel van de gemeente kan worden vrijgemaakt voor het professioneel pastoraat en kan in de toekomst dus veranderen.

5.2.7 Hoeveel capaciteit aan professioneel pastoraat is er voor de wijken beschikbaar?

Startpunt voor de bepaling van de hoeveelheid professioneel pastoraat is het besluit dat genomen is in 2016. Omdat echter toen al duidelijk was dat dit besluit betrekking had op een overgangssituatie en het vastgestelde niveau op langere termijn niet financieel draagbaar zal zijn, is hierover verder nagedacht. Het resultaat is weergegeven in de tabel hieronder ('Overzicht professioneel pastoraat PGK').

Overzicht professioneel pastoraat PGK					
sleutel hoeveelheid professioneel pastoraat		1200 gemeenteleden per fte			
	ledentallen per wijk	A-Wk	B	OH	totaal
	leden-H	1,970	1,710	1,770	5,450
	leden-G	730		1,670	2,400
	leden-totaal	2,700	1,710	3,440	7,850
	pastoraat in mensjaar bij 1200 leden per fte *1	2,25	1,42	2,87	6,54
indeling professioneel pastoraat PGK		A-Wk	B	OH	totaal
fte predikanten					
	protestant	1.00	1.00	1.00	3.00
fte kerkelijk werkers					
	protestant	1.15	0.42	1.87	3.54
vertaald naar pastoraat jaren *2					
	totaal predikant jaren	1.00	1.00	1.00	3.00
	totaal kerkelijk werker jaren	1.25	0.42	1.87	3.54
	totaal professioneel pastoraat jaren	2.25	1.42	2.87	6.54
vertaald naar predikant jaarsalarissen *3					
	totale kosten predikanten (in predikant jaarsalarissen)	1.00	1.00	1.00	3.00
	totale kosten kerkelijk werkers (in predikant jaarsalarissen)	0.75	0.25	1.12	2.12
	totale kosten professioneel pastoraat (in predikant jaarsalarissen)	1.75	1.25	2.12	5.12
*1: totaal aantal mensjaar professioneel pastoraat, bepaald door het aantal gemeenteleden te delen door de sleutel					
*2: met een pastoraat jaar wordt bedoeld een jaar lang inzet van een predikant of kerkelijk werker					
*3: de kosten van 1.0 kerkelijk werker worden gerekend als de kosten van 0.6 fte predikant					

Zoals eerder gezegd is gekozen voor een basislijn die uitgaat van de beschikbaarheid van 1 fte professioneel pastoraat per 1200 gemeenteleden. Dit professioneel pastoraat bestaat uit één predikant per wijkgemeente aangevuld met kerkelijk werkers. In de tabel is te zien dat dit op dit moment (voorjaar 2018) resulteert in 6.54 fte (ofwel mensjaar) aan professioneel pastoraat: 3.0 predikanten en 3.54 kerkelijk werkers². Dit is vergelijkbaar met de huidige capaciteit. De kosten hiervoor bedragen 5.12 predikant jaarsalarissen (het salaris van een kerkelijk werker is ongeveer

² Exclusief de capaciteit die gemoeid is met het voorgaan van gastpredikanten tijdens de erediensten. Besloten is deze kosten zoals tot nu toe gebruikelijk te beschouwen als 'kosten erediensten' en niet te betrekken bij de capaciteitsbepaling van de hoeveelheid predikanten. Concreet gaat het hierbij op dit moment om 26 beurten voor de wijken Open Hof en Westerkerk (met 2 eigen predikanten) en 61 beurten voor wijk Broederkerk (met 1 eigen predikant). Kosten zijn ongeveer €150 per beurt inclusief reiskosten.

0.6 maal het salaris van een predikant). Dit is 0.86 predikant salarissen lager dan de huidige situatie.

Op dit moment is er een bezetting van 5 predikanten. Daarvoor is bewust gekozen in de situatie van overgang. Pas wanneer predikanten of kerkelijk werkers de gemeente verlaten, zal de invulling worden aangepast in overeenstemming met de voorgestelde basislijn. Daarbij zal op die momenten steeds ook moeten worden gewogen of het financieel haalbaar is de basislijn volledig te volgen.

De huidige extra kosten voor pastoraat worden gezien als transitiekosten in het proces naar de Protestantse Gemeente Kampen. In het meest vergaande geval duren deze extra kosten voort tot het met emeritaat gaan van twee predikanten over respectievelijk 5 en 8 jaar en bedragen deze maximaal € 420.000.

5.2.8 Hoeveel vrijheid hebben de wijken bij het inzetten van de toebedeelde financiële ruimte voor het pastoraat?

Zoals weergegeven in hoofdstuk 4 (Solidariteit en Wijkverantwoordelijkheid) is de hoeveelheid pastorale capaciteit onderdeel van het 'basispakket' voor elke wijk. De lijn hiervoor wordt in gezamenlijkheid bepaald en wijken kunnen hiervan niet individueel afwijken.

5.2.9 Wat voor mogelijkheden zijn er om wijken zelf bij te laten dragen aan extra pastorale capaciteit?

In hoofdstuk 3 (Solidariteit en Wijkverantwoordelijkheid) wordt gesproken over de mogelijkheid voor wijken om projecten uit te voeren op wijkniveau. Denk daarbij bijvoorbeeld worden aan het inzetten van extra pastorale capaciteit voor een specifieke groep gemeenteleden gedurende een afgebakende tijd.

Bij dit soort projecten dienen de wijken in principe zelf zorg te dragen voor de financiering. Aanvulling vanuit de algemene middelen is, afhankelijk van de situatie op dat moment, mogelijk. Wijken kunnen voor projecten zelf acties opzetten. Projecten worden altijd overlegd met de AK en moeten daar ook worden goedgekeurd. Voor projecten waarbij meerjarige financiële verplichtingen worden aangegaan, moet vooraf duidelijk zijn dat de wijk deze verplichtingen voor die termijn ook kan dragen.

5.2.10 Hoe is het pastoraat in de verzorgingshuizen geregeld?

Rondom een aantal verzorgingstehuizen in Kampen bestaan er bijzondere regelingen waardoor er extra professioneel pastoraat beschikbaar is voor de bewoners, zonder dat de PGK hiervoor financiële verantwoordelijkheid draagt.

- *Woonzorgconcern IJsselheem* heeft een geestelijk verzorger aangesteld voor 32 uur in samenspraak met de Gereformeerde Kerk van Kampen. Het gaat om een predikant met bijzondere opdracht. De activiteiten van de predikant omvatten de pastorale en geestelijke begeleiding van de cliënten van IJsselheem en tevens het openstaan voor vragen en problemen die bij medewerkers kunnen optreden ten gevolge van hun werk in de ouderenzorg. Het gaat hierbij om alle locaties, maar praktisch gezien vinden de werkzaamheden vooral in Myosotis plaats. De kerkdiensten die in woonzorgconcern IJsselheem worden gehouden vallen onder verantwoordelijkheid van de kerkenraad van de Protestantse Wijkgemeente Open Hof.
- In de *Amandelboom* is een predikant aangesteld voor 16 uur vanuit de stichting Bijstand Oudere Mens (B.O.M.), waarin een deel van het vermogen van het voormalige

Hervormde Verzorgingstehuis is ondergebracht. Het contract van de predikant loopt via de Hervormde Gemeente te Kampen. Pastoraal is er een verbondenheid met de kerkenraad van wijkgemeente Broederkerk. De predikant verzorgt geestelijke bijstand voor de intramurale bewoners, zowel hervormd als afkomstig vanuit andere kerkelijke denominaties. Vanuit de hervormde gemeente worden er elke zondag kerkdiensten belegd in de kerkzaal, waar predikanten uit de breedte van de hervormde kerk voorgaan.

- In *Myosotis/Margaretha* en in *de Vijverhof* is er, eveneens vanuit de stichting B.O.M., extra pastoraat voor de hervormde bewoners (in elk van de huizen 8 uur). Ook dit contract loopt via de Hervormde Gemeente. Het pastorale contact met de predikant verloopt via de betrokken wijken (*Myosotis/Margaretha* met wijkkerkenraad Broederkerk, *Vijverhof* met wijkkerkenraad Westerkerk). In zowel *Myosotis/Margaretha* als de *Vijverhof* wordt er ook meegewerkt aan de zondagse kerkdiensten.

Het ligt voor de hand dat bij de vorming van de PGK de situatie gelijk blijft. De contracten met de predikanten zullen overgaan naar de PGK. De pastorale contacten zullen komen te liggen bij de (al dan niet verenigde) wijkkerkenraden. Verder lijkt het logisch dat de pastorale zorg van de via B.O.M. gelden aangestelde predikanten zich zal uitstrekken tot alle PGK gemeenteleden in de tehuizen, dus zowel de van origine hervormde als gereformeerde leden.

6 Positie en taken van de Algemene Kerkenraad in relatie tot de wijken

- *AK is rechtspersoon en zorgt voor afstemming tussen de wijken*
- *AK borgt de verscheidenheid in de gemeente*
- *Commissies met een taak voor de gehele PGK rapporteren aan de AK*
- *Argumenten: gezicht naar buiten, samenbindend, efficiënt, leren van elkaar*
- *Geen snelle overgang – veel respect voor historische situatie*
- *AK bestaat voorsnog uit 16 personen; moderamen is vooral agendacommissie*

6.1 Achtergrond

De vorming van de PGK vraagt om een bezinning op de onderlinge verhouding van de taken van de AK en de wijkkerkenraden en daarmee samenhangend de samenstelling van de AK en de commissies aan wie de uitvoering van bepaalde taken is toevertrouwd. Dit hoofdstuk gaat hierop nader in. Op basis hiervan kunnen plaats en taken van de AK-commissies nader worden ingevuld en kan een Plaatselijke Regeling voor de AK worden opgesteld.

6.2 Taken Algemene Kerkenraad

6.2.1 De Kerkorde

De Kerkorde van de PKN beschrijft de taken van de AK vooral in Ordinantie IV artikel 9 en 6-8. Samengevat komt dit op het volgende neer.

1. De Algemene Kerkenraad wordt kerkordelijk aangemerkt als de rechtspersoon, dat is degene die juridisch en financieel aansprakelijk is voor alles wat er gebeurt binnen de gemeente. Dit betekent dat ten aanzien van hieruit voortkomende zaken de AK beslissingsbevoegd is. Het betreft de vermogensrechtelijke aangelegenheden van diaconale aard en niet-diaconale aard en datgene wat te maken heeft met de rechtspositie van predikanten en gesalarieerde medewerkers.
2. De kerkorde legt een aantal extra taken expliciet bij de Algemene Kerkenraad neer. Dit betreft het overleg met de wijkkerkenraden over de taak en de samenwerking van de delen in het geheel van de gemeente. Expliciet onderdeel hiervan is het treffen van voorzieningen ten behoeve van de gemeente in haar geheel, waar dat nodig is om recht te doen aan de binnen de gemeente voorkomende kerkelijke verscheidenheid. De AK is dus verantwoordelijk voor de afstemming tussen de wijken en de gehele gemeente en dient daarbij de verscheidenheid in de gemeente recht te doen.
3. De wijkkerkenraden kunnen in overleg nadrukkelijk taken aan de Algemene Kerkenraad toevertrouwen, wat wordt vastgelegd in de Plaatselijke Regeling. Gedacht kan hierbij worden aan zaken als Zending en Vorming&Toerusting. Andersom kunnen er ook taken vanuit de AK aan de wijken worden toevertrouwd.

6.2.2 Situatie in de Hervormde Gemeente en de Gereformeerde Kerk

Aan hervormde zijde is er met de invoering van de nieuwe gemeentestructuur in oktober 2014 voor de nieuwe AK een andere situatie ontstaan. Er is bewust gekozen voor een meer eigen identiteit en daarmee samenhangend een meer zelfstandig karakter van de wijken. Dit sluit aan bij de binnen de Gereformeerde Kerk van Kampen heersende praktijk.

In de oude structuur van zowel de hervormde gemeente als de gereformeerde kerk zijn er verschillende extra taken toevertrouwd aan de AK. Hervormde voorbeelden zijn de jeugddiensten, Kerk en Israël, pastorale vertrouwenspersonen en zending. Voorbeelden aan gereformeerde zijde zijn vorming en toerusting, archief en ZWO. Hiervoor bestonden AK-commissies (eerder ook wel organen van bijstand genoemd) met vertegenwoordigers vanuit de verschillende wijken.

6.2.3 Overwegingen voor de PGK

De volgende overwegingen zijn leidend geweest voor de toekenning van taken aan wijkgemeenten. De manier waarop taken worden ingevuld is sterk verbonden met de identiteit van de wijkgemeente. Daarnaast is door uitvoering op wijkniveau een grotere betrokkenheid van de gemeenteleden en een efficiëntere uitvoering mogelijk.

Daarnaast zijn er verschillende overwegingen om taken van de wijkkerkenraden aan de AK toe te vertrouwen. De belangrijkste zijn:

- *Een gezamenlijk, sterk gezicht naar buiten toe (naar de maatschappij).* Eenheid uitstralen, maar ook samen meer voor elkaar kunnen krijgen dan elke wijk voor zich;
- *Samenbinding binnen de gemeente als geheel.* Je als wijken met elkaar verbonden weten en elkaar ook kunnen opbouwen, scherpen, bemoedigen, helpen;
- *Efficiënte taakuitvoering.* Samen kun je bepaalde dingen beter of voordeliger doen;
- *Leren, profiteren van elkaar.* Ervaring van elkaar gebruiken, samen de lengte en breedte en hoogte van Christus ontdekken.

Voor de PGK geldt dat zoveel mogelijk taken binnen de wijken worden belegd en dat alleen die taken die omwille van uitstraling en/of efficiency voor de hele gemeente gelden onder verantwoordelijkheid van de AK vallen. Dit is de leidraad bij het al of niet opnieuw indelen van het commissiewerk. We willen daarbij rekening houden met de situatie zoals die op dit moment bestaat in zowel de hervormde gemeente als de gereformeerde kerk alsook met de verschillen die hiertussen bestaan.

6.2.4 Gesprekken met commissies en toekomstige situatie

Vanuit beide AK's is met verschillende commissies een gesprek gevoerd. Hierbij is behalve over de plaats in de organisatie gesproken over de inhoud van het commissiewerk en de wenselijkheid van het voortbestaan. Hieruit komen de volgende zaken naar voren:

Brugdienstcommissie

De Brugdiensten (op dit moment eenmaal per maand in de Broederkerk) zijn sterk missionair ('blij evangelie omlijst met loflied en muziek') en willen zich breed richten op mensen binnen en buiten Kampen (inclusief toeristen). Een 'losser' ambtelijk kader wordt gewenst evenals tijd en plaats van

samenkomst 'buiten' de reguliere kerkgebouwen en tijden. Samenwerking met andere kerkgenootschappen wordt gezocht met draagvlak onder het Kamper predikantenberaad. Het ligt voor de hand deze commissie onder de AK van de PGK te laten functioneren en – wanneer het ambtelijk kader losser wordt en/of andere kerken gaan participeren de contacten met de PGK via de AK te laten verlopen.

Commissie Kerk en Israël

De commissie wil vanuit de roeping van de kerk gestalte te geven aan de onopgeefbare verbondenheid met het volk Israël. De commissie ontplooit diverse activiteiten: rond de Israëlzondag maar ook vormingsavonden en het verspreiden van relevante literatuur, gebedskalenders etc. De commissie ziet haar taak breder dan als onderdeel van (de commissie) vorming en toerusting, wil rechtstreeks onder de AK blijven functioneren en wil graag een adviseur vanuit de AK. Dit zou een predikant moeten zijn, met mede als doel de theologische visie op Israël onder de aandacht van de gemeente te houden.

Het ligt voor de hand deze commissie blijvend onder verantwoordelijkheid van de AK te laten functioneren.

Commissie Vorming en Toerusting

In deze van oorsprong gereformeerde commissie zitten leden vanuit beide gefedereerde wijken. De commissie heeft een jaarlijks aanbod aan activiteiten. Daarnaast hebben wijken hun eigen vormings- en toerustingsbijeenkomsten. Dat wordt niet als een bezwaar gezien. De commissie wil een podium bieden waar – vanuit binding met de geloofstraditie - verschillende visies naar voren kunnen komen. De aandacht is groeiende, ook van mensen die de reguliere kerkdiensten niet (meer) bezoeken. Eén commissie voor de hele PGK is een wens binnen de huidige commissie; dit heeft tijd nodig. Men wil bij vervulling van ontstane vacatures de commissie steeds verder verbreden (PGK, gereformeerde kerk van IJsselmuiden).

Wij willen de commissie in deze lijn volgen.

Archiefcommissie (gezamenlijk gesprek met hervormde en gereformeerde commissie)

Het archiveren is kerkordelijk bepaald met als achtergrond het kunnen afleggen van verantwoording en inzicht te kunnen bieden in de historische ontwikkelingen.

De hervormde commissie hanteert de richtlijnen van de PKN en het Stadsarchief. Het is de bedoeling het complete archief (vanaf de 17^e eeuw) na bewerking aan het Stadsarchief over te dragen.

De gereformeerde commissie verkeert in dezelfde situatie. Ook daar wordt gewerkt om het archief (vanaf ca 1834) gereed te maken voor opname in het Stadsarchief.

Om goede archivering in de 'nieuwe' situatie mogelijk te maken (digitaal archief!) kan een nieuwe archiefcommissie worden ingesteld. Daarnaast worden beide huidige commissies gefaciliteerd in het afronden van hun taak in de komende jaren. Daar de archivering kerkordelijk een taak is van het CvK zal de nieuwe archiefcommissie onder verantwoordelijkheid van het CvK functioneren.

Commissie Internationale diensten

De commissie wordt door een oecumenische stuurgroep geleid. Vanuit de organisatie van kerkdiensten voor asielzoekers en statushouders komen ook andere activiteiten in beeld: vrouwenochtenden, kinder- en bezoekwerk, tweetalige samenkomsten (Arabisch/Nederlands). Andere initiatieven zijn in ontwikkeling. De doelgroep groeit.

De stuurgroep wil een ambtelijke binding met de PGK, ook in verband met doop en catechese. Dit zou vorm kunnen krijgen door een AK-ouderling met bijzondere opdracht. De commissie vraagt om ruimte voor vernieuwing, zoals het uitnodigen van sprekers uit bredere kring.

Wij willen deze commissie ook in de toekomst onder verantwoordelijkheid van de AK laten functioneren.

De *Commissie Cantatediensten* is een commissie van wijkgemeente Open Hof. De cantatediensten trekken een grote groep mensen, afkomstig uit verschillende kerken en daarbuiten. In overleg met wijkkerkenraad Open Hof wordt gezocht naar de beste plek om de toekomst van deze diensten veilig te stellen.

Commissies Vakantiebijbelweek

Sinds een aantal jaren wordt deze week niet alleen in Open Hof gehouden (vanuit een kernteam van mensen uit met name de Broederkerk), maar ook in de Westerkerkwijk (vanuit een kernteam uit deze kerk). Er zijn inmiddels twee gelijkwaardige kernteams ontstaan en het aantal deelnemers per kerkgebouw is ongeveer gelijk geworden. Nadere informatie moet nog worden ingewonnen over de financiering en wens of dit werk vanuit de wijken dient te worden aangestuurd of vanuit de AK.

6.2.5 Resumerend

Er wordt voor gekozen de volgende commissies rechtstreeks onder verantwoordelijkheid van de AK van de PGK te laten functioneren:

- de Brugdienstcommissie;
- de vertegenwoordiging in de commissie Internationale Diensten;
- de commissie Vorming en Toerusting;
- de commissie Kerk en Israël;
- de op te richten commissie Communicatie, waarvan het kerkblad en de website deel uitmaken.
- een hernieuwde commissie 'Evangelisatie en Dienstbetoon' is gewenst om de aanwezigheid van het evangelie – zo mogelijk in samenwerking met andere geloofsgemeenschappen – bij publieksevenementen te ondersteunen en de verschillende initiatieven die bestaan op elkaar af te stemmen.

De PGK blijft deelnemen in een aantal interkerkelijke commissies zoals de Beraadsgroep van Kerken en de Commissie ter voorbereiding van radio-uitzendingen (mogelijk als onderdeel van de commissie Communicatie).

Voor de *Zendingscommissie* en de *Commissie ZWO* wordt verwezen naar het hoofdstuk over de diakonie.

Er zijn enkele punten van aandacht.

De communicatie met en de vertegenwoordiging van de AK in de verschillende commissies vraagt aandacht.

Er zijn in de contacten met de commissies verschillende punten naar voren gebracht, waarbij in ieder geval het verschillende malen geuite verzoek om een 'lossere' ambtelijke binding om nadere uitwerking vraagt.

Onderzocht moet worden of het opnieuw instellen van een jeugdraad zinvol is.

6.3 Samenstelling Algemene Kerkenraad

Over de samenstelling van de AK zegt de Kerkorde het volgende in Ordinantie 4 artikel 9.2: *Elke wijkkerkenraad wijst aan de hand van een door de algemene kerkenraad op te stellen rooster uit zijn midden een of meer leden voor de algemene kerkenraad aan, met dien verstande dat in de algemene kerkenraad ten minste twee predikanten, drie ouderlingen, twee ouderlingen kerkrentmeester en drie diakenen zitting hebben.*

NB: verwacht wordt dat de kerkorde op korte termijn op dit punt wordt aangepast, waardoor een kleinere bezetting mogelijk is. Wij zullen op dat moment beoordelen wat ons te doen staat.

Bij de samenstelling van de AK is de gedachte dat het accent van het werk binnen de PGK in de wijken ligt uitgangspunt. Daarom is naar evenwicht gezocht tussen een geringe omvang en voldoende representativiteit. De AK is als volgt samengesteld: vanuit elke wijk een predikant, een ouderling (waarbij de wijk zelf ervoor kan kiezen hiervoor de voorzitter af te vaardigen), een diaken en een ouderling-kerkrentmeester. Daarnaast de voorzitters van het CvD en CvK. Tenslotte een aparte AK voorzitter en scriba (beiden zijn ouderling). Daarmee telt de AK 16 leden.

Het moderamen heeft als belangrijkste taak de voorbereidingen van de AK-vergaderingen en is als volgt samengesteld: Voorzitter en scriba van de AK, voorzitter van het CvK, voorzitter van het CvD, één predikant, één ouderling en één diaken. Totaal 7 personen.

Het streven is om in keuze van de voorzitter en scriba van de AK en voorzitters van het CvK en CvD een goede balans tot stand te brengen ten aanzien van de afkomst uit de drie wijkgemeenten en de oorspronkelijke kerkgenootschappen.

7 Diaconie

- *Diaconale roeping heeft een centrale plaats in de kerkelijke gemeente*
- *In de nieuwe diaconie ligt het accent op de wijkraden van diakenen*
- *De aan gereformeerde zijde gecombineerde inning van gelden voor kerk en ZWO krijgt in de PGK een andere structuur*
- *Zending valt in de PGK onder verantwoordelijkheid van de diaconie*

7.1 Uitgangspunten

‘De gemeente vervult haar diaconale roeping in de kerk en in de wereld door in dienst van barmhartigheid en gerechtigheid te delen wat haar aan gaven geschonken is, te helpen waar geen helper is en te getuigen van gerechtigheid van God waar onrecht geschiedt.’ (Kerkorde PKN)

7.1.1 ‘Helpen wie geen helper heeft’

Bovenstaand credo drukt heel krachtig uit hoe de diaconie haar taak ziet. Doel is om mensen te helpen die echt hulp nodig hebben, die geen eigen middelen tot hun beschikking hebben en ook geen of onvoldoende netwerk om zich heen hebben. Dit kunnen mensen in financiële problemen zijn, maar ook eenzame ouderen of mensen met een beperking. Door middel van collecten in de zondagse diensten wordt geld ingezameld om dit vervolgens op een verantwoorde wijze uit te geven aan het diaconale werk. Er worden veel aanvragen gedaan, door mensen zelf of door diakenen die in contact zijn gekomen met iemand met een hulpvraag. Altijd wordt gekeken en afgewogen welke hulp in dat specifieke geval nodig is. Hierbij worden vergelijkbare gevallen zo gelijk mogelijk behandeld. Tegelijk vraagt iedere situatie om een eigen afweging. De diaconie kan geen structurele hulp verlenen, maar zal altijd een bepaalde termijn afspreken en er ondertussen aan werken dat mensen weer zelfstandig verder kunnen. We willen geen afhankelijkheid creëren, maar mensen zo ondersteunen dat zij weer op eigen benen komen te staan. De diaconie is er voor iedereen, niet alleen voor kerkleden. Ook niet-kerkleden kunnen in geval van nood een beroep op ons doen.

7.1.2 Barmhartigheid

Barmhartigheid is de vertaling van het woord ‘chesed’ (Oude Testament). Dit woord kan vertaald worden met goedheid, trouw, weldadigheid, solidariteit en barmhartigheid. Het doen van barmhartigheid komt niet voort uit een opwelling, maar is een vorm van trouwe bijstand. Barmhartigheid is iets wat gedaan wordt. We voelen ons niet alleen bewogen, maar ook betrokken, verbonden met de ander en vooral verantwoordelijk voor de ander en daar handelen we naar. We mogen delen van wat ons geschonken is. Dat betekent dat we niet te zuinig of beperkend moeten zijn. Mensen moeten vaak enige schroom overwinnen voordat zij hulp vragen. Dit gebeurt niet lichtvaardig. We vertrouwen er in principe op dat iemand een eerlijk beeld van zijn of haar situatie schetst. We willen zoveel mogelijk mensen een kans bieden op financiële bijstand, een werkvakantie (jongeren) of ouderenreis. We moeten verantwoord met onze middelen omgaan en daarom enige controle uitoefenen, ook al is het zeker zo dat we liever een keer te veel geven uit vertrouwen, dan iemand onterecht afwijzen uit wantrouwen.

7.1.3 Wederkerigheid

Iemand die hulp of aandacht vraagt, wil geholpen worden. Het is echter niet zo dat iemand dan alleen nog maar 'ontvanger' is; ook hij of zij heeft wat te bieden aan degene die helpt. Misschien is dat levenswijsheid, vriendelijkheid of hulp op een moment dat het allemaal weer wat beter gaat. Het besef van wederkerigheid is belangrijk om ieder in zijn waarde te laten en te kijken naar wat mensen wel kunnen. Dit wordt ook steeds vaker benoemd met de term 'inclusieve kerk'. De kerk is er niet alleen voor gezonde en actieve mensen, maar voor iedereen. Ook mensen met een beperking hebben een volwaardige plaats en leveren een volwaardige bijdrage.

7.1.4 Getuigen van gerechtigheid

De kerk in het algemeen en de diaconie in het bijzonder mogen met hun werk getuigen van Gods liefde. Zeker daar waar sprake is van onrecht, mogen zij Gods gerechtigheid daar tegenover stellen. Dit kan gestalte krijgen in het bestrijden van armoede door projecten van het Werelddiaconaat. Door bijvoorbeeld mensen toegang tot schoon drinkwater of scholing te geven. Of dichterbij, door vluchtelingen of ex-asielzoekers te helpen een nieuwe start te maken in Kampen en door gemeenteleden bewust te maken van de situatie waarin vluchtelingen verkeren en hierover met elkaar in gesprek te gaan. Ook kan het nodig zijn om onrecht aan te kaarten bij de overheid. Groot of klein: dit zijn allemaal initiatieven die gerechtigheid willen bevorderen. Zorg voor de schepping heeft hier ook mee te maken. We krijgen de aarde in bewaring, niet om die te vernielen, maar om zorgvuldig met de schepping om te gaan. We geloven dat er een beter evenwicht nodig is tussen geld verdienen, de waardigheid van mensen te bewaren en respect voor onze natuurlijke omgeving. De diaconie wil hiervan getuigen en streeft naar duurzaamheid in de verschillende facetten van het diaconale werk. Dit heeft uiteindelijk ook betrekking op de mate waarin ontwikkelingshulp bijdraagt aan structurele verbetering ter plaatse.

7.2 Het kader

7.2.1 De huidige organisatie van de diaconieën

De gereformeerde diaconie werkt met secties, waarbinnen de diakenen alle voorkomende werkzaamheden uitvoeren. Er is een aparte commissie ZWO (Zending, Werelddiaconaat en Ontwikkelingssamenwerking).

De hervormde diaconie kent een centrale structuur van vijf hoofdcommissies (ouderenwerk, jeugd, maatschappelijke dienstverlening, kerkradio en PNI [Plaatselijke, Nationale en Internationale hulpverlening]). Binnen deze commissies wordt intensief samengewerkt tussen de drie wijken. Het thema zending is belegd in de zendingscommissie van de AK.

7.2.2 Wijkraden van diakenen naast een centraal college

Vanuit de beleidskeuze voor zelfstandigheid van de wijken is het gewenst dat de wijken zelf vorm kunnen geven aan bepaalde diaconale taken. Daarnaast is, ook op grond van reacties uit de gemeente, duidelijk dat we als PGK juist op dit punt dingen sámen moet doen. De gemeente als

geheel kan diaconaal op bepaalde gebieden meer betekenen dan de wijken apart. Door een combinatie van wijkraden en een centraal college kunnen beide aspecten worden ingevuld.

7.2.3 Taken voor wijkraden versus taken voor het centraal college

Voor de wijkraad van diakenen gaat het om diaconaal werk onder ouderen (bezoekerskringen) en jongeren (jeugddiaconaat) in de wijk en de activiteiten bij met de wijk verbonden verzorgingstehuizen. Voor het centrale college van diakenen om maatschappelijke dienstverlening en kerkradio.

7.2.4 Wijkgebonden diaconale collecten

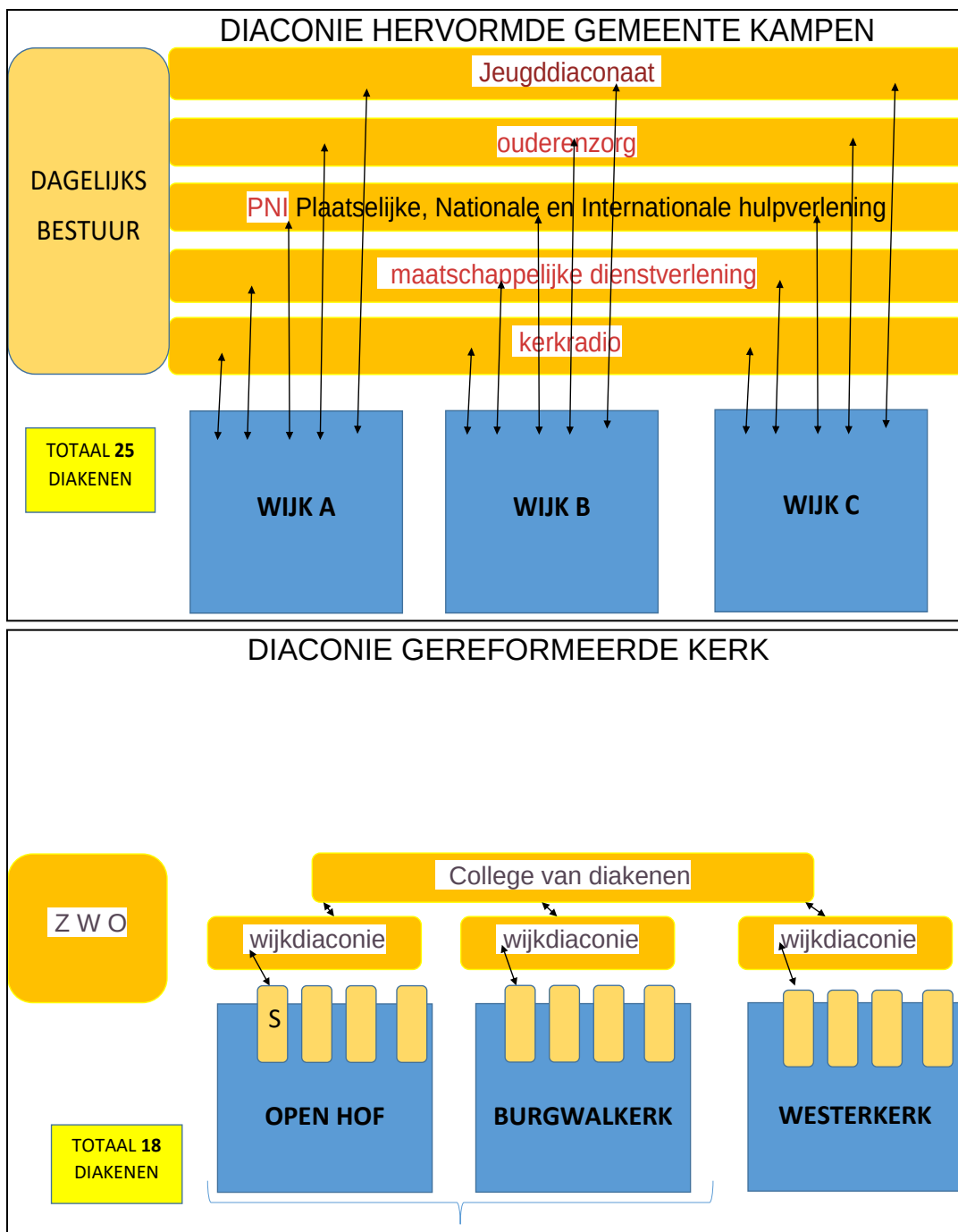
De eigen identiteit van de wijken brengt met zich mee dat het wenselijk is om wijkgebonden diaconale collecten te hebben. Het is goed om naast gezamenlijk gedragen diaconale doelen ook ruimte te geven aan wijk-gerelateerde diaconale doelen. Dit zal de betrokkenheid en opbrengsten ten goede komen.

7.2.5 Grotere diaconale projecten voor de gehele PGK

Het zou heel mooi zijn als er ruimte is om grotere diaconale projecten op te zetten voor de gemeente als geheel. Dit is ook gesuggereerd door de hervormde AK bij de herstructurering van de wijken in 2014. In dat verband is de behoefte om in Kampen een hospice op te richten genoemd. Op het moment dat het verenigingsproces is afgerond zou het goed zijn hierin als gemeente concrete stappen te zetten.

7.3 De huidige organisatie in schema

Het ineenschuiven van de beide diaconieën is precisiewerk. Tot nu toe hebben de diaconieën zich los van elkaar in een verschillende kerkelijke context en cultuur ontwikkeld en zijn ze ook anders georganiseerd. Zie onderstaande schema's van de hervormde en gereformeerde diaconie.

7.4 De nieuwe situatie

In de PGK krijgen de activiteiten van de commissies Jeugddiaconaat, Ouderenzorg, PNI (Plaatselijke, Nationale en Internationale hulpverlening) op wijkniveau invulling en vervallen deze commissies. Op wijkniveau is er dan (mogelijk) een diaken voor het betreffende aandachtsgebied.

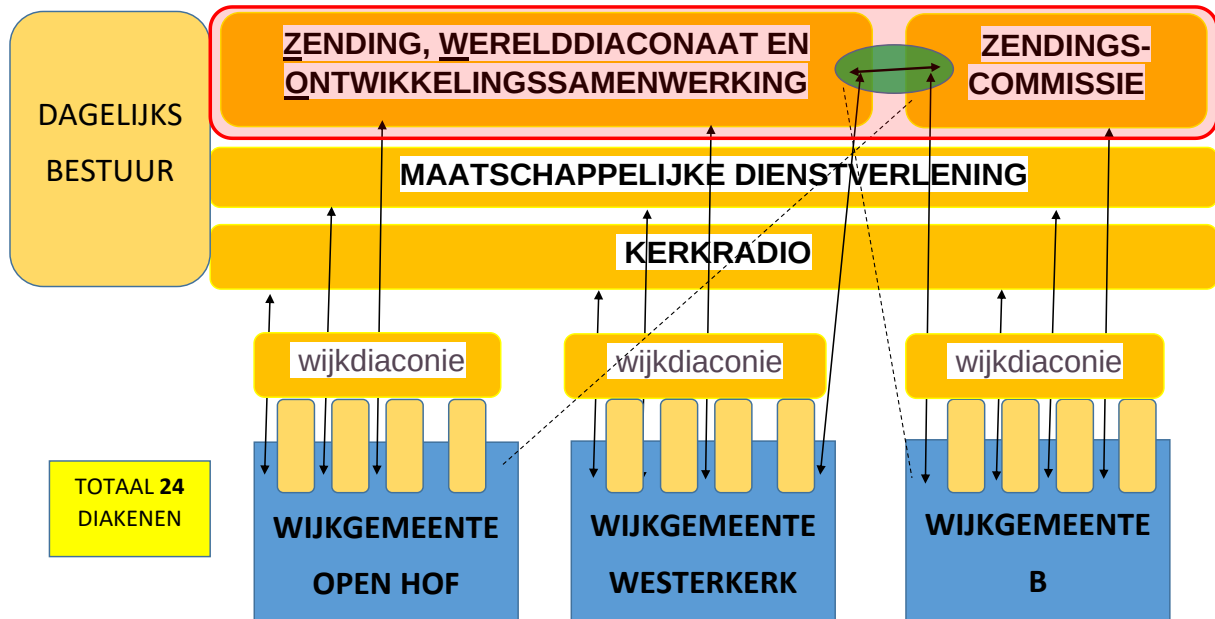
Nieuw binnen de diaconie is de wijkoverstijgende commissie 'zending, werelddiaconaat en ontwikkelingssamenwerking'. Dit is de voortzetting van enerzijds de commissie PNI en anderzijds van de huidige ZWO-commissie. Het integreren van de huidige ZWO-commissie in de toekomstige 'gezamenlijke' diaconie is de beste borging van dit gedachtegoed en deze activiteiten in een periode van afnemende bestuurskracht.

Ook de zendingscommissie wordt onderdeel van de diaconie, vooralsnog náást de ZWO commissie.

Maar wel met de intentie om op termijn samen te gaan. De ZWO-commissie en de zendingscommissie worden verzocht daartoe voorstellen uit te werken. In de praktijk heeft nl. ook de zendingscommissie niet alleen focus op 'zending' in de traditionele zin van het woord maar zet deze zich ook in voor werelddiaconaat en ontwikkelingssamenwerking, door o.a. steun aan de ZOA en diaconale projecten van de GZB. Tegelijkertijd moeten we concluderen dat de concrete doelen van de zendingscommissie op dit moment nog niet samenvallen met die van de ZWO-commissie. Voor elk van de drie wijkoverstijgende commissies 'Maatschappelijke dienstverlening', 'Kerkradio' en 'ZWO' van de nieuw te vormen protestantse gemeente zal elke wijk minimaal één diaken afvaardigen. Voor de zendingscommissie zal vooralsnog minimaal uit twee wijken een diaken worden afgevaardigd, waarbij het streven is dat minimaal één diaken in zowel de ZWO-commissie als in de Zendingscommissie zitting heeft.

Alle diakenen maken deel uit van het College van Diakenen. Een klein dagelijks bestuur zal de diaconievergaderingen voorbereiden en een aantal gedelegeerde taken op zich nemen. Het voltallige college zal zo'n drie keer per jaar samenkomen met op de agenda naast overleg veelal ook een toerustend of informatief gedeelte. Voor wat betreft de omvang van het College van Diakenen is het uitgangspunt 7 diakenen per wijkgemeente met daarnaast de voorzitter, secretaris en penningmeester. In totaal 24 leden. Daarnaast kan gebruik gemaakt worden, naar analogie van de 'kerkrentmeester, niet zijnde ambtsdrager', van de 'diaconaal rentmeester, niet zijnde ambtsdrager' zoals die per 1 mei 2018 in de vernieuwde kerkorde een plek heeft gekregen. Het is van belang dat de functies van penningmeester en administrateur niet samenvallen. In het volgende organogram is bovengenoemde in beeld gebracht.

DIACONIE PROTESTANTSE GEMEENTE KAMPEN

7.5 De financiële huishouding

In onderstaande figuur zijn de 'geldstromen' weergegeven (bedragen uit 2016) 'met het oog op de toekomst'. Daarin heeft de zendingscommissie een afzonderlijk positie (lichtblauw gearceerd).

2016 met het oog op de toekomst									
Hervormd					Gereformeerd				
2018-03-16			in	uit		in	uit		
Zendings- Commissie	Zending binnenland	IZB Collectes/giften	2.525	2.525					-
	Zending buitenland	GZB Kerkbussen Collectes Giften	12.310 2.370 1.140						
Kosten € 170		Zending buitenland>	15.820	15.820					
	Ontwikke- lingshulp	ZOA Kerkbussen Collectes Giften ¹	12.310 2.370 10						
			14.690	14.690					
		TOTAAL ZENDINGSCOMMISSIE +	33.035						
Diaconie Kosten ca. 5.000		Doorzendcollectes Diaconie 'wereldwijd'	27.125	27.125					
		Totaal ontwikkelingshulp		41.815					
Kosten ca. 5.000		Inkomsten diaconie							
		Rentebaten en divid	3.226						
		Bijdragen levend geld	34.641						
		Doorzendcollectes	69.278						
			107.145						
Diacnaat binnenland									
		Regionaal (Nederland Plaatselijk Kampen	47.685 17.199						
VERMOGEN 375.374	1. Ca. 125.000 belegd in goede doelen (vnl. PDKN)								
	2. Ca. 50.000 t.b.v. 'kerkradio'								
	3. Ca. 100.000								
	4. Ca. 100.000 buffer t.b.v. crisissituaties								
Kosten ca. 5.000		Inkomsten diaconie							
		Rentebaten en divid	481						
		Bijdr. levend geld	25.300						
		Doorzendcollectes	5.650						
			35.050						
Diacnaat binnenland									
		Regionaal (Nederland Plaatselijk Kampen	47.685 17.199						
VERMOGEN 51.780	1. Ca. 2.500 belegd in Oikocredit								
	2. Ca. 12.500 t.b.v. 'Thuiskerk'								
	3. Ca. 20.000 buffer Steunfond								
	4. Ca. 100.000 buffer t.b.v. crisissituaties								

¹ 1 x gift KIA-werldwijd à 225 niet meegenomen

² jaarlijkse gift van 'universiteit' aan Myvamar (t.b.v. universiteit en zending) in 2016 voor het laatst en derhalve niet meegenomen in dit overzicht

In *elke* kerkdienst is er minimaal 1 collecte met een diaconaal doel, en wel de eerste collecte. 'Gedeelde collectes (50 % Hervormd doel en 50 % Gereformeerd doel etc.) zullen in de nieuwe situatie niet meer voorkomen.

Bij het opstellen van het collecterooster wordt ernaar gestreefd een zo groot mogelijk deel van het diaconale doel in alle wijken hetzelfde te doen zijn. Daarnaast zijn er de 'vrije zondagen/feestdagen' waarbij iedere wijkdiaconie kan bepalen wat het diaconale collectedoel van de eerste collecte in de eigen wijkkerk is.

Bij het vormen van de nieuwe diaconie met daarin de ZWO-commissie zal een ingrijpende verandering worden doorgevoerd. De acties Kerkbalans worden geharmoniseerd, en daarmee vervalt bij de leden van de Gereformeerde Kerk de gecombineerde inning van de bijdrage voor de kerk (92%) en die voor de ZWO-commissie (8%, ca. €25.000--)).

Met de nood van de wereld in het vizier en met de verschillende gemeente-culturen in het achterhoofd, dient dit zo goed mogelijk gecompenseerd³ te worden en dient tegelijkertijd een goede balans te worden gevonden.

Bij de Actie Kerkbalans 2019 zullen gemeenteleden al geïnformeerd worden op de komende veranderingen. Vanaf de Actie Kerkbalans 2020 zullen CvK en CvD parallel optrekken: naast de bijdrage aan het kerkenwerk van de eigen (wijk-) gemeente zal tegelijkertijd een bijdrage voor het diaconale werk⁴ worden gevraagd met dezelfde faciliteiten als termijnbetaling etc. De geldwervingsacties in de loop van het jaar van CvK en CvD worden op elkaar afgestemd.

Het vermogen (ca. € 375.000 Hervormd en ca. € 52.000 Gereformeerd) zal worden samengevoegd. De diaconie van de Hervormde Gemeente overweegt daarnaast het rendement op een deel van het (geïnvesteerde) vermogen per definitie te bestemmen voor ontwikkelingssamenwerking.

³ Omdat gemeenten die dezelfde verandering hebben doorgemaakt aangeven dat bij deze overgang de inkomsten van de ZWO-commissie niet minder zijn geworden is de hoop en verwachting dat dit ook nu in Kampen het geval zal zijn.

Waar bovengenoemde en eventuele andere maatregelen/acties echter toch nog leiden tot verminderde inkomsten voor ZWO t.o.v. de nu bestaande regels in deze (8% opbrengst AKB, ca. € 25.000,-- (rekening houdend met een afname van de opbrengst van AKB) worden die gecompenseerd van uit het vermogen, met dien verstande dat deze compensatie het eerste jaar 100 % van het verschil bedraagt en per jaar met 10 % wordt afgebouwd (in jaar 2 90% van het verschil, in jaar 3 80% van het verschil enz.). Maar nogmaals, gezien de ontwikkeling in andere gemeenten is de hoop en verwachting, dat er geen verschil zal zijn dat moet worden bijgesteld.

Mocht het nodig zijn dat wordt ingeteerd op het vermogen, dan zal dat worden begrensd, in die zin dat het vermogen per jaar, met inbegrip van eerder genoemde maatregelen, ten behoeve van deze compensatieregeling, maximaal met 4% (€ 15.000,--) mag afnemen en per 10 jaar maximaal met 20 %.(€ 60.000,--) Als een eventueel surplus voor ZWO ten koste gaat van bijdragen aan andere diaconale doelen, zullen deze andere doelen ook delen in het surplus.

⁴ ZWO, zending en meer algemene diaconale doelen.

8 Positie en taken van het College van Kerkrentmeesters

- *CvK organiseert de kerkrentmeesterlijke activiteiten*
- *Streven is een maximale betrokkenheid van de wijken door het instellen van Wijkraden van Kerkrentmeesters (WvK)*
- *CvK voert de niet-wijkgebonden (bovenwijkse) activiteiten en zaken rondom personeel uit*

8.1 Achtergrond

Dit hoofdstuk gaat in op de algemene taken van het College van Kerkrentmeesters en de relatie met de Wijkraden van Kerkrentmeesters. Er worden daarbij drie niveaus van activiteiten onderscheiden:

Strategisch niveau

Het CvK stelt adviezen op aan de AK of neemt besluiten op strategisch niveau. Deze advisering/beleidsvorming kan/wordt opgesteld, op verzoek van het CvK, door een taakgroep.

Tactisch niveau

De taakgroepen kunnen op tactisch niveau adviezen aan het CVK/WvK voorbereiden / met mandaat besluiten nemen die betrekking hebben op alle wijkgemeenten. Hierbij valt bijvoorbeeld te denken aan mensen betrokken bij Beeld en Geluid die daarbij een advies aandragen over licenties voor het komende jaar.

Operationeel niveau

De WvK voert het op strategisch en tactisch niveau het bepaalde beleid uit, binnen de opgestelde kaders van het CvK. De uitvoering kan daarbij per wijk verschillen. Hierbij valt te denken aan reparaties of kleine aanpassingen binnen een kerkgebouw.

8.2 Algemene taakomschrijving CvK, WvK en Taakgroepen

Het CvK is belast met het scheppen en onderhouden van de materiële en financiële voorwaarden voor het leven en werken van de gemeente zoals staat omschreven in de Kerkorde: Ordinantie 11. Het CvK doet dit in overleg met en onder verantwoording aan de Algemene Kerkenraad die de kaders stelt voor beleidsplan en begroting. Het CvK heeft op zijn beurt, wijktaken en -verantwoording belegd bij het WvK (I t/m VIII). Verder laat het CvK zich adviseren door taakgroepen (zie ook samenstelling taakgroepen).

In paragraaf 8.4 is de onderverdeling opgenomen van de taken/verantwoording tussen CvK, WvK en de taakgroepen. Paragraaf 8.5. bevat de schematische weergave van de organisatiestructuur van het CvK, WvK en de taakgroepen.

8.3 Specifieke verantwoordelijkheid, taken en financiën CvK en WvK

In algemene zin stelt het CvK het (meerjaren) beleid en de financiële kaders vast ter goedkeuring aan de Algemene Kerkenraad. Het CvK is eindverantwoordelijk voor de zaken, volgens de kerkorde, ordinantie 11. Het CvK stuurt het niet-wijk gebonden personeel aan en doet het beheer van haar niet-wijkgebonden gebouwen. Daarnaast is het CvK verantwoordelijk voor het beheren van alle (personeels)contracten. De WvK is verantwoordelijk voor de aansturing van wijkgebonden

personeel, het onderhoud van de wijkgebouwen en wijkgebonden financiën/wijkbegroting. De WvK stelt hiertoe jaarlijks een wijkbegroting op, die ter goedkeuring aan het CvK wordt voorgelegd. De financiële administratie is belegd bij het CvK (centrale financiën) en de wijkkas is belegd bij de WvK. De wijkbegroting bestaat uit basisonderdelen, die jaarlijks worden vastgesteld door het CvK waaronder:

- De vaste bijdrage voor aanschaf van incidentele kleinschalige zaken/onderhoud. De hoogte van dit bedrag wordt jaarlijks vastgesteld aan de hand van de begroting opgesteld door het CvK.
- De incidentele kosten voor onderhoud op basis van de vastgestelde meerjaren onderhoudsbegroting van de wijkgebouwen tot bedragen van € 50.000,-
- De eventuele bijdrage van het CvK aan de wijkkas.
- De wijkgebonden projecten worden medegefinancierd vanuit de wijk.

Naast de bovengenoemde onderdelen zijn opgenomen in de wijkbegroting: de overige kostenposten en de baten vanuit de exploitatie van verhuur en buffetopbrengsten van wijkgebouwen. Er is geen sprake van een “eigen” wijkspaarpot naast het wijkfonds, omdat de financiën centraal zijn belegd. De financiële voordelen bij werkzaamheden vallen terug aan het CvK. Voor wijkgebonden projecten kan de wijkgemeente wel sparen

8.4 Overzicht taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van CvK, WvK en taakgroepen

8.4.1 CvK: College van Kerkrentmeesters

De taken van het CvK kunnen in het kort als volgt worden weergegeven:

- A. het in overleg met en in verantwoording aan de kerkenraad scheppen en onderhouden van de materiële en financiële voorwaarden voor het leven en werken van de gemeente door:
 - het meewerken aan de totstandkoming van het beleidsplan, de begroting en de jaarrekening van de gemeente overeenkomstig het bepaalde in ordinantie 4-7-1 en het bepaalde in de artikelen 6 en 7;
 - het zorg dragen voor de geldwerving;
 - het zorg dragen voor het beschikbaar zijn van ruimten voor de eredienst en de andere activiteiten van de gemeente.
- B. het beheren van de goederen van de gemeente;
- C. het verzorgen van het, in het beleidsplan en de begroting geformuleerde, personeelsbeleid;
- D. het zorgdragen voor de arbeidsrechtelijke aangelegenheden van hen die krachtens arbeidsovereenkomst bij de gemeente werkzaam zijn op niet-diaconaal terrein;
- E. het fungeren als opdrachtgever van koster en beheerders van gebouwen en ander beherend en administratief personeel dat op arbeidsovereenkomst in dienst van de gemeente werkzaam is;
- F. het bijhouden van de registers van de gemeente, het doopboek, het belijdenisboek en indien aanwezig - het trouwboek;
- G. het beheren van de archieven van de gemeente;
- H. het beheren van de verzekeringspolissen.

8.4.2 WvK: Wijkraad van Kerkrentmeesters

Het College van Kerkrentmeesters heeft, in overleg met de Algemene Kerkenraad, bepaalde vermogensrechtelijke aangelegenheden toevertrouwd aan de WvK. De werkzaamheden van de WvK zijn gelegen binnen de door de AK/CvK vastgestelde kaders/het (onderhouds)beleidsplan. De ouderlingen-kerkrentmeester die lid zijn van een wijkkerkenraad vormen tezamen met de andere kerkrentmeesters (die benoemd zijn door de wijkkerkenraad) de wijkraad van kerkrentmeesters. Gemeenteleden niet zijnde kerkrentmeesters kunnen de WvK adviseren, maar hebben geen beslissingsbevoegdheid. De WvK heeft de directe zorg van de wijkkerkgebouwen, de wijkbegroting en de aansturing van het wijkgebonden personeel (zie ook bijlage overzicht taken WvK). De WvK functioneert binnen de door de AK/CvK vastgestelde (financiële) kaders/ het (onderhouds)beleidsplan. Het WvK vergadert tenminste 8 maal per jaar en zoveel vaker als noodzakelijk blijkt te zijn.

De taken van de WvK kunnen in het kort als volgt worden weergegeven:

- A. beheer en onderhoud van de wijkgebonden gebouwen op basis van een onderhouds- en beheersplan bij aanbestedingsbedrag gelijk of minder dan € 50.000,- Het opknippen van werken maar wel samenhangend is niet toegestaan.
- B. zorg voor de verhuur en exploitatie van de niet-kerkgebouwen en verbonden aan de wijkgemeenten
- C. zorg voor de verhuur en exploitatie van de kerkgebouwen en verbonden aan de wijkgemeente binnen de vastgestelde kaders/(financieel) beleid van het CvK
- D. zorg voor het beheer van de inventaris van alle gebouwen en de in gebouwen aanwezige apparatuur (zoals geluidsapparatuur, beamers etc.)
- E. het verzorgen van het onderhoud van de in de gebouwen aanwezige orgels en andere muziekinstrumenten
- F. opdracht geven aan: koster en beheerders van gebouwen, organisten en ander beherend personeel verbonden/werkzaam aan de wijkgemeente waarbij het houden van functioneringsgesprekken met het personeel een onderdeel is. Het CvK draagt zorg voor arbeidsrechtelijke aangelegenheden van hen die krachtens arbeidsovereenkomst bij de gemeente werkzaam zijn op niet-diaconaal terrein.

Wanneer een Wijkraad geen bezetting heeft op een van de aandachtsgebieden kan er teruggevallen worden op de andere wijken. Bijvoorbeeld bij het ontbreken van een verantwoordelijke voor personeel en het daardoor niet kunnen uitvoeren van functioneringsgesprekken.

8.4.3 Samenstelling en organisatie CvK en WvK

8.4.3.1 Samenstelling CvK

De samenstelling van het CvK is voorgeschreven in Ordinantie 11 van de Kerkorde van de Protestantse Kerk Nederland. De ouderlingen die in het bijzonder zijn aangewezen tot kerkrentmeester vormen tezamen met de kerkrentmeesters het College van Kerkrentmeesters. De kerkrentmeesters zijn geen ouderling, maar op hen zijn dezelfde regels van toepassing v.w.b. geheimhouding, zittingstijd etc.

Het CvK bestaat uit tenminste 6 leden, waarvan één ouderling kerkrentmeester van elke wijkgemeente en een voorzitter ouderling kerkrentmeester (niet-wijkgebonden). Het CvK wijst uit

haar midden een voorzitter, secretaris, penningmeester aan waarbij een notulist kan worden toegevoegd aan het CvK.

8.4.3.1.1 Voorzitter:

- A. geeft leiding aan het CvK
- B. zit de vergaderingen van het CvK voor
- C. treedt op als woordvoerder van het CvK
- D. is lid van het moderamen van de AK
- E. is tekenbevoegd, samen met secretaris en/of penningmeester
- F. onderhoudt contacten met externe relaties

8.4.3.1.2 Secretaris:

- A. zorgt voor de inkomende en uitgaande correspondentie en communicatie
- B. zorgt ervoor dat alle binnengekomen post behandeld wordt in de vergaderingen van het CvK
- C. stelt i.o.m. de voorzitter de agenda voor de vergaderingen van het CvK op en draagt zorg voor de tijdige verspreiding daarvan aan de leden van het CvK, met de daartoe behorende andere stukken
- D. zorgt voor de archivering van notulen, pacht- en huurcontracten, gegevens van restauraties etc.
- E. is tekenbevoegd samen met de voorzitter en/of penningmeester

8.4.3.1.3 Penningmeester

- A. stelt de concept begroting en jaarrekening op
- B. ziet erop toe dat de uitgaven binnen de begroting blijven
- C. beheert de geldmiddelen en zorgt ervoor dat deze zo goed mogelijk en risicomijdend worden belegd, e.e.a. conform de door de AK goedgekeurde beleidslijnen
- D. is verantwoordelijk voor een deugdelijke administratie van inkomsten en uitgaven en het periodiek informeren van het CvK daarover
- E. is verantwoordelijk voor de leden- en bijdrageadministratie
- F. draagt zorg voor scheiding tussen boekhouding en middelenbeheer
- G. is tekenbevoegd samen met de voorzitter en/of secretaris

8.4.3.1.4 Notulist

- A. draagt zorg voor het verslaglegging van de vergadering van het CvK.

8.4.3.2 Samenstelling WvK

De ouderlingen-kerkrentmeester en de kerkrentmeesters vormen tezamen de Wijkraad van Kerkrentmeesters. Het minimaal aantal leden is drie en maximum is het aantal leden van de WvK niet begrensd. In de WvK nemen tenminste zitting twee wijkouderlingen-kerkrentmeesters waaronder de voorzitter aangevuld met kerkrentmeesters met als taken:

- personeel en organisatie
- beheer bouwkundig, orgel en muziekinstrumenten, audio en visuele middelen
- verhuur en exploitatie
- penningmeesterschap

8.4.4 Taakgroepen CvK

De werkzaamheden van het CvK zijn deels ondergebracht in een aantal taakgroepen, t.w. Financiën, Personeel & Organisatie, Roerende en Onroerende Zaken en Geldwerving. De directe zorg van de wijkkerkgebouwen, wijkkas en de aansturing van het personeel, werkzaam bij of voor de wijkgemeente, ligt bij de WvK.

8.4.4.1 Taakgroepen: samenstelling en taken

Het CvK bestaat uit taakgroepen die wijkoverstijgend met elkaar communiceren en samenwerken op het betreffende taakgebied. De TG stelt adviezen op aan de CvK/WvK en neemt met mandaat besluiten op tactisch niveau. De TG communiceert rechtstreeks met het CvK en via de vertegenwoordiger van de WvK met de desbetreffende wijkgemeente. Het is daarom van belang dat de wijkgemeente/WvK is vertegenwoordigd met minimaal 1 ouderling-kerkrentmeester. Van de TG kunnen ook gemeenteleden deel uitmaken; ook voor hen geldt dat zij geheimhoudingsplicht hebben. De vergaderfrequentie wordt bepaald door de betreffende TG. In het onderstaande overzicht zijn de diverse taakgroepen en taken opgenomen.

8.4.4.2 Overzicht taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van de taakgroepen

8.4.4.2.1 Taakgroep Geldwerving

De taakgroep Geldwerving is verantwoordelijk voor:

- A. de uitvoering van de actie Kerkbalans
- B. de uitvoering van de actie Solidariteitskas
- C. alle andere vormen van geldwerving

8.4.4.2.2 Taakgroep Financiën

De taakgroep Financiën is verantwoordelijk voor:

- A. de financiële administratie
- B. de bijdrageadministratie
- C. de ledenadministratie
- D. alle verzekeringsaangelegenheden
- E. het opstellen van financiële rapportages
- F. budgetbeheer en het tijdig rapporteren van (verwachte) budgetoverschrijdingen
- G. het beheer van de middelen
- H. de loonadministratie van werknemers en predikanten
- I. financiële afhandeling Kerkenwerk
- J. het controleren van de wijkbegrotingen

8.4.4.2.3 Taakgroep Personeel & Organisatie

De taakgroep Personeel & Organisatie is verantwoordelijk voor:

- A. het opstellen van arbeidscontracten
- B. de aansturing van het kerkelijk bureau op het gebied van personeelszaken en –administratie en niet-wijkgebonden personeel
- C. de personeelsadministratie
- D. de registratie van zieken en de verzuimbegeleiding
- E. BHV-ARBO-RIE
- F. het jaarlijks doen laten plaatsvinden van functioneringsgesprekken. Het houden van de functioneringsgesprekken ligt bij de WvK.

G. het houden van exitgesprekken

8.4.4.2.4 Taakgroep Roerende en Onroerende Zaken

De taakgroep Roerende en Onroerende Zaken is verantwoordelijk voor de niet-wijkgebonden taken:

- A. verhuur, beheer en exploitatie van kerkgebouwen/niet kerkgebouwen
- B. beheer van de inventaris van alle gebouwen en de in gebouwen aanwezige apparatuur
- C. beheer en onderhoud van de in de gebouwen aanwezige orgels en andere muziekinstrumenten

8.5 Schematische weergave

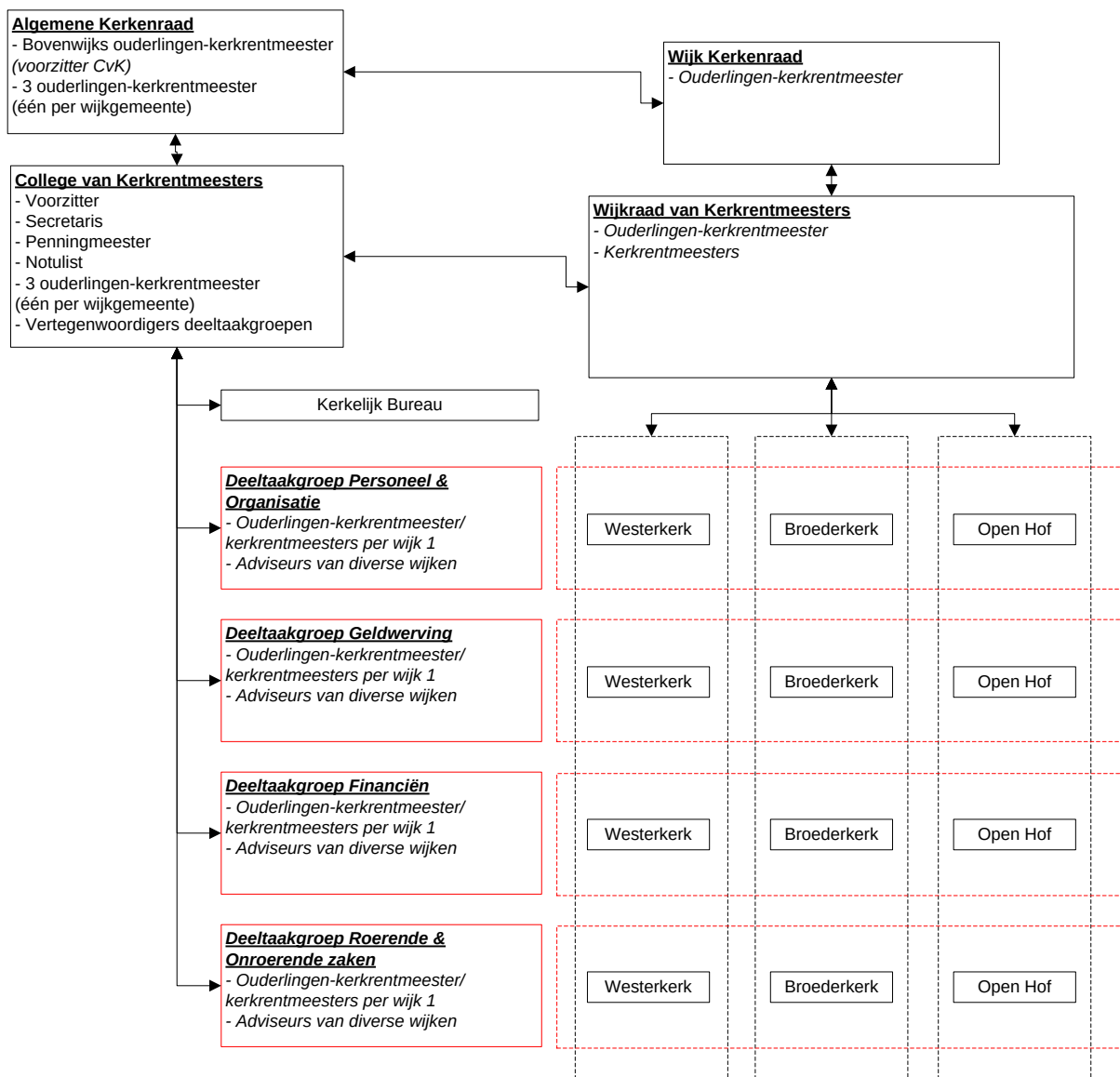
Een schematisch overzicht van de onderverdeling van de taken/verantwoording tussen CvK, WvK en de taakgroepen is weergegeven in onderstaande tabel.

Tabel: Overzicht: uitvoering en verantwoordelijkheid CvK versus WvK

Taakgebied	Taak	Taak of activiteit	CvK	WvK	Opmerkingen
Personeel & Organisatie	VII	Personeel Aanstelling, Arbeidsvoorwaarden Contractbeheer. Eindverantwoordelijk	Alle		
	VII	Personeel Directe aansturing Verantwoordelijkheid	Niet-wijkgebonden	Wijkgebonden	Niet-wijkgebonden: Kerkelijk bureau Predikanten Vrijwilligers niet-wijkgebonden Wijkgebonden: beheerders, gastpredikanten, kosters, kerkelijk werkers, organisten schoonmakers, vrijwilligers
Geldwerving					
Financiën	VIII	Beheer wijkkas		X	
Roerende & Onr. zaken	I	Beheer van gebouwen op basis van Meerjaren Onderhouds Plan (MOP)	X Wijkgebonden > € 50.000,-	X Wijkgebonden < € 50.000,-	Niet-wijkgebonden: Kerkelijk bureau Uitvaartcentrum Open Hof Bovenkerk/Burgwalkerk Opgenomen bedragen = aanbesteding bedrag werkzaamheden
	I	Klein onderhoud		X	

	II, III	Verhuur, beheer en exploitatie van kerkgebouwen/niet kerkgebouwen	Niet-wijkgebonden X	Wijkgebonden X	Niet-wijkgebonden: Kerkelijk bureau Uitvaartcentrum- Open Hof Wijkgebonden: overige
	IV	Beheer van de inventaris van alle gebouwen en de in gebouwen aanwezige apparatuur (zoals geluidsappara-tuur, beamers etc.)	Niet-wijkgebonden X	Wijkgebonden X	Niet-wijkgebonden: Kerkelijk bureau Uitvaartcentrum- Open Hof Wijkgebonden: overige
	V	Beheer en onderhoud van de in de gebouwen aanwezige orgels en andere muziek-instrumenten	Niet-wijkgebonden X	Wijkgebonden X	Niet-wijkgebonden: orgels Bovenkerk Wijkgebonden: overige

De nieuwe organisatiestructuur van het CvK, WvK en de taakgroepen is weergegeven in Onderstaande figuur.

Organisatieschema van College van Kerkrentmeesters, Wijkraad van Kerkrentmeesters en Taakgroepen

8.6 De financiële huishouding

Het huishoudboekje, de financiële positie, van de Protestantse Gemeente Kampen beschouwen we als het sluitstuk van het beleidsplan. De hoeksteen van het gebouw.

Vanzelfsprekend vormen niet de financiën het fundament van onze Gemeente, maar we weten allemaal dat gebrek hieraan ons gemeente-zijn danig aantast. Er is ons daarom veel aan gelegen om de financiën op orde te hebben en te houden.

Zoals alle kerkgenootschappen in Nederland, zien ook de Hervormde Gemeente Kampen en de Gereformeerde Kerken van Kampen een ontwikkeling van afnemende betrokkenheid bij de kerk en van toenemende vergrijzing. We hebben hierdoor te maken met afnemende ledenaantallen en dalende inkomsten. Nu beide kerkgenootschappen besloten hebben zich te verenigen, ontstaat de mogelijkheid om met vereende krachten een vuist te maken tegen deze ontwikkeling.

8.6.1 Perspectief

Twee belangwekkende besluiten zijn in dit kader de afgelopen jaren genomen:

- Ten aanzien van de gebouwen: het toewijzen van de Broederkerk, de Westerkerk en de Open Hof aan een wijkgemeente. Van de overige (kerk)gebouwen is besloten deze af te stoten.
- Ten aanzien van professioneel pastoraat: het besluit om toe te werken naar 1 predikant per wijkgemeente, aangevuld met kerkelijk werkers.

Deze besluiten zijn niet alleen een logisch gevolg van de vereniging, waarin het aantal wijkgemeenten is teruggebracht tot drie en daarmee ook het aantal predikanten en te gebruiken kerkgebouwen. Het vormt tevens een eerste stap in het noodzakelijke proces van de tering naar de nering te zetten. Doorgaan op de oude voet is er niet meer bij.

We moeten overigens wel beseffen dat het besluit om kerkgebouwen af te stoten en terug te gaan in het aantal predikantsplaatsen niet in een handomdraai gerealiseerd is. Volledige realisatie van de besluiten kost nu eenmaal tijd.

De vraag is gerechtvaardigd of beide ingrijpende besluiten al niet voldoende bijdragen aan een positief financieel perspectief voor de Protestantse Gemeente Kampen. Het antwoord is volmondig ja, met wel een maar: we hebben inmiddels te maken met een nieuwe ontwikkeling van structureel dalende opbrengsten, die de besparende effecten van deze besluiten tenietdoet of beter gezegd neutraliseert.

In de periode 2014 - 2018 (de periode waarin wijkgemeenten zijn samengevoegd, de kerkgebouwen zijn toegewezen en de vereniging ons doel werd) is de opbrengst van vrijwillige bijdragen fors gedaald. Gezamenlijk hebben we in 2018 circa €150.000 minder ontvangen dan in 2014. Het aantal bijdragende kerkleden is in de genoemde periode met 4 á 5% per jaar gedaald. Dat leidt tot structurele tekorten op de begroting. Tekorten, die we zo snel mogelijk willen wegwerken.

De trend van fors afnemende bijdragen is nieuw voor ons en markeert de nieuwe werkelijkheid waarin we ons als kerk bevinden. Een trend waar we mee te dealen hebben. De trend zelf kunnen we misschien niet keren, maar met onze betrokkenheid en ons geefgedrag wel het hoofd bieden.

Het moet ons duidelijk zijn dat deze nieuwe fase totaal anders is dan 10-20 jaar geleden. In deze nieuwe fase kunnen we niet meer comfortabel achteroverleunen. We zullen actiever dan ooit inkomsten moeten werven en slimmer met onze uitgaven omgaan. We zullen voortdurend keuzes moeten maken. Dat is niet iets, dat uitsluitend aan ambtsdragers is voorbehouden, nee, dit zal in belangrijke mate met ideeën vanuit de gemeente en met inzet van meer vrijwilligers vormgegeven worden.

8.6.2 Speerpunten

Wat zijn de speerpunten voor de komende jaren?

- Extra inkomsten genereren:
 - vrijwillige bijdragen verhogen
 - periodiek activiteiten en evenementen inzetten door wijkgemeenten

- Besparen op uitgaven:
 - actief en kritisch onderhoudsbeleid voeren (naar voren halen, uitstellen, combineren met andere werkzaamheden/gebouwen, volumekorting realiseren etc.)
 - inzetten op het werven van een brede pool vrijwilligers voor zoveel mogelijk functies en het realiseren van een kleine kern van betaalde professionals

We doen een beroep op de inzet en creativiteit van alle gemeenteleden om deze doelen te verwezenlijken. Taakgroepen pakken de speerpunten op en werken ze uit tot uit te voeren acties. We zullen een verandering op verschillende fronten moeten bereiken, waarin we laten zien dat we van harte bereid zijn om ons voor onze gemeente in te zetten.

Tot slot. We moeten reëel zijn. Onze financiële positie is momenteel prima, maar we moeten ons huishoudboekje wel ieder jaar op orde hebben, anders teren we in. Is die bereidheid er niet of onvoldoende, dan bereiken we over circa 15 jaar het moment dat we het opgebouwde vermogen van ons voorgeslacht verteerd hebben.

We spreken het vertrouwen uit dat we met elkaar, met enthousiasme en met succes de uitdagingen van de nieuwe fase van ons kerkzijn zullen oppakken!

8.6.3 De cijfers

Exploitatie Meerjarenperspectief * (x €1.000)

baten	
80	baten onroerende zaken
81	rentebaten
83	bijdragen levend geld
lasten	
40	lasten gebouwen
41	lasten overige eigendommen
43	pastoraat
44	lasten kerkdiensten etc.
45	verplichtingen aan andere organen
48	salarissen en vergoedingen
47	kosten beheer en administratie
48	rentelasten en bankkosten
58	overige baten en lasten
EXPLOITATIE SALDO	
BANKSALDO	

Protestantse Gem Kampen				
2019	2020	2021	2022	2023
77	78	80	81	83
10	10	10	10	10
930	912	894	877	859
1.017	1.000	984	968	952
179	183	187	190	194
4	4	4	4	4
482	475	458	468	452
50	50	51	52	53
75	74	72	71	70
244	249	237	242	182
56	57	58	60	61
3	3	3	3	3
1.094	1.096	1.071	1.090	1.018
3	3	3	3	3
-74	-93	-85	-119	-63
2.026	1.932	1.848	1.729	1.666

* bij ongewijzigd beleid
en excl. Bovenkerk en Burgwalkerk

We hebben een meerjarenperspectief van 5 jaar geschetst van de nieuw te vormen Protestantse Gemeente Kampen op basis van stand beleid. Dus inclusief de besluiten over de gebouwen en de formatie pastoraat. Het is geen begroting maar een indicator van de richting, die we opgaan. Het perspectief maakt de richting duidelijk wanneer de opbrengst uit vrijwillige bijdragen en collectes blijven dalen en de uitgaven niet afnemen. Een toelichtend document is in de juni-vergadering (2018) van de AK besproken.

Niemand hoeft economie gestudeerd te hebben om te begrijpen dat er sprake is van een negatief scenario. Er is sprake van tekorten en het saldo op de bank daalt structureel. Blij zijn we met de

hoogte van ons banksaldo, dat ons een prima uitgangspositie verschaft en de tijd geeft om toe te werken naar een sluitende begroting.

We werken nu aan een meerjarenbegroting waarin we beleid formuleren om zo snel mogelijk, maar uiterlijk over 5 jaar een sluitende begroting te realiseren. De grootste inspanning is erop gericht om de betrokkenheid, de participatie van de gemeenteleden te vergroten. Hier ligt een dankbare taak voor de wijkkerkenraden. Er moet financieel meer worden bijgedragen, nieuwe inkomstenbronnen worden aangeboord en meer mensen moeten bereid zijn om daadwerkelijk mee te werken en mee te denken in verschillende functies en taakgroepen binnen de kerk.

Alleen een kerk, waar grote betrokkenheid heerst van de gemeenteleden, is in staat het hoofd boven water te houden in onze tijd van kerkverlating en vergrijzing. Alleen dan houden we onze gemeente, gebouwd op de drie pijlers van drie wijkgemeenten, drie predikanten (met aanvullende ondersteuning) en drie gebouwen in stand.

Wanneer binnen 5 jaren geen zicht bestaat op een solide en sluitende meerjarenbegroting, zullen de genoemde drie pijlers niet gehandhaafd kunnen blijven. Er zijn gelukkig meerdere voorbeelden waarbij gemeenten met veel minder leden financieel gezond zijn door een actieve betrokkenheid en een zorgvuldig beleid. Dit gaat echter niet vanzelf. Dat zal ook in Kampen van ons allemaal inzet vragen.

9 Bijlagen

9.1 Bijlage A bij 'Identiteit en gemeentestructuur'

Identiteit – eenheid – communicatie

(vastgesteld in de gezamenlijke AK vergadering van 23 april 2018)

Inleiding

Bij de beleidsvorming door beide AK's in het kader van het Verenigingsproces naar een Protestantse Gemeente Kampen is een notitie opgesteld over 'Identiteit en Gemeentestructuur'. Hierin komt het thema 'eenheid in verscheidenheid' expliciet aan de orde en worden kaders geschetst voor de ruimte die iedere wijk heeft om invulling te geven aan haar eigen 'kleur' (identiteit). Dit vanuit de overtuiging dat we samen één gemeente willen zijn, leden van de plaatselijke gestalte van het Lichaam van Christus⁵.

Vanuit de praktijk dringt de behoefte zich op om nog helderder in beeld te krijgen hoe we concreet met verschillen in identiteit willen omgaan binnen de Protestantse Gemeente Kampen. Hoe kunnen we dusdanige voorwaarden scheppen dat het tussen de verschillende opvattingen werkelijk tot een blijvend gesprek komt? Immers, bij verschillende onderwerpen zal steeds de spanning naar boven komen tussen enerzijds de ruimte voor eigenheid en het hierover fundamenteel kunnen verschillen van inzicht en anderzijds het elkaar willen vasthouden en betrokken zijn op elkaar. Hoe geven we invulling aan het gemeente-zijn als wijk in een omgeving waarin we onderdeel zijn van een groter geheel? Hoe geven we invulling aan de opdracht uit 1 Korinthe 12 dat er geen verdeeldheid mag zijn in de gemeente, het Lichaam.

Hoe groot is de ruimte voor de eigen identiteit van een wijkgemeente?

De ruimte voor de eigen identiteit wordt bepaald door de ruimte die de kerkorde en ordinanties geven aan het belijden van (de gemeenten in) de Protestantse Kerk⁶. In ordinantie 1-1 staat voorop dat de kerk als geheel en dus ook alle gemeenten en wijkgemeenten⁷ verbonden zijn met de belijdenis van het voorgeslacht zoals dat is benoemd in art. I-4 van de kerkorde. Art. I-4 luidt als volgt:

Het belijden van de kerk geschiedt in gemeenschap met de belijdenis van het voorgeslacht, zoals die is verwoord

⁵ 1 Kor. 12, vers 12 e.v.; Ef. 1, vers 22-23

⁶ Voor het invulling geven aan de omgang met elkaar is het van belang dat die omgang gebeurd vanuit een gemeenschappelijke protestantse kerkvisie en ambtsvisie.

⁷ In de kerkorde moet het woord 'gemeente' altijd gelezen worden in het licht van ordinantie 2-11-8, waarin staat: "Waar in de ordinanties of generale regelingen sprake is van gemeente respectievelijk kerkenraad wordt in het geval van een gemeente met wijkgemeenten steeds de wijkgemeente respectievelijk de wijkkerkenraad bedoeld, tenzij nadrukkelijk anders wordt vermeld of uit de bepaling blijkt dat kennelijk de gemeente als geheel respectievelijk de algemene kerkenraad wordt bedoeld."

- in de Apostolische geloofsbelijdenis, de geloofsbelijdenis van Nicea en de geloofsbelijdenis van Athanasius - waardoor de kerk zich verbonden weet met de algemene christelijke Kerk - ,
- in de Onveranderde Augsburgse confessie en de catechismus van Luther - waardoor de kerk zich verbonden weet met de lutherse traditie - ,
- in de catechismus van Heidelberg, de catechismus van Genève en de Nederlandse geloofsbelijdenis met de Dordtse leerregels - waardoor de kerk zich verbonden weet met de gereformeerde traditie.

Ordinantie 1-1 in combinatie met ordinantie 2-11-8 geven weer dat het aan de wijkgemeente is om invulling te geven aan de eigen identiteit, zolang deze “in gemeenschap met de belijdenis van het voorgeslacht” is.

Ordinantie 1-1-3 luidt hierbij als volgt: “De gemeenten erkennen en respecteren de (bijzondere) verbondenheid van andere gemeenten ten aanzien van de belijdenisgeschriften en zijn geroepen om in gehoorzaamheid aan het Woord van God te volharden en te groeien in het gemeenschappelijk belijden van de kerk.” Dit betekent dat, ook al is er verschil in benadering (lezing/invulling geven aan deze belijdenis), de gemeenten elkaar toch in hun confessionele integriteit erkennen en respecteren. Ze zijn geroepen samen te volharden in de gehoorzaamheid aan het Woord van God en te komen tot een gemeenschappelijk verstaan van de Schrift. Het geloofsgesprek in de kerk en tussen de gemeenten moet hierbij voortgaan.⁸ Dit betekent ook dat de kerkenraden geen uitspraken doen die de gemeenschap met het belijden van de Kerk weerspreken, zoals verwoord in artikel I-4 van de kerkorde.

In ordinantie 1-1-3 wordt dus niet gevraagd opvattingen volledig te onderschrijven waarvan men oordeelt dat ze strijdig zijn met de Heilige Schrift. Immers, alleen de Schrift heeft het hoogste gezag in de kerk. Als daar wordt gezegd dat gemeenten geroepen zijn te groeien in het gemeenschappelijk belijden van de kerk, betekent dat niet dat zaken die tegen Gods Woord zijn, geleidelijk aan zouden moeten worden aanvaard. Integendeel, de gemeenten worden juist opgeroepen om te volharden in de gehoorzaamheid aan het Woord van God. Het betekent niet alleen dat ieder bereid moet zijn zich door de ander te laten bevragen op de eigen gehoorzaamheid en om van de ander te willen leren.⁹ , maar ook de plicht heeft het gesprek met de ander aan te gaan.

De invulling van de woorden ‘in gemeenschap met’ uit artikel I-4 van de kerkorde betekent niet een strikt letterlijke lezing. De toelichting op de kerkorde zegt hierover¹⁰: “Wij staan in de traditie die geprofileerd is door de belijdenissen, maar leven in deze tijd. Iedere generatie staat voor de vraag van continuïteit en discontinuïteit ten aanzien van de traditie. Er worden op het aambeeld van de traditie nu eenmaal geen principes gesmeed die vrijwaren van roest. Met de term ‘in gemeenschap met’ wordt een zijswijze aangegeven, een existentiële band met het beleefde geloof achter de woorden. De kennis over wat het voorgeslacht ten diepste bewoog in hun context, geeft richting aan het zoeken naar antwoorden op vragen die nu gesteld worden. De kerk herkent in deze geschriften het geloof in de drie-enige God en weet zich daarmee wezenlijk verbonden.” In de praktijk zien we dat met belijdenissen verschillend wordt omgegaan. Dat is waar de toelichting op de kerkorde op

⁸ Heuvel (red), dr. P. v/d; De toelichting op de kerkorde van de Protestantse Kerk in Nederland; paragraaf 3.2

⁹ Zie Heuvel (red), dr. P. v/d; De toelichting op de kerkorde van de Protestantse Kerk in Nederland; paragraaf 3.3 voor een uitgebreidere toelichting

¹⁰ Heuvel (red), dr. P. v/d; De toelichting op de kerkorde van de Protestantse Kerk in Nederland; paragraaf 1.1.4

doelt. Voor de een zijn deze belijdenissen een bron of norm, voor een ander een toetssteen, of een bril waardoor men de Bijbel leest, voor een derde een neerslag van de traditie waarin we staan en waarmee we ons ten diepste verbonden weten. De binding aan de belijdenis, zoals onze kerkorde dat bedoelt, is niet intellectualistisch, maar doorleefd van aard.

Samengevat kan uit de kerkorde (en de toelichting hierop) geconcludeerd worden dat elke (wijk)gemeente zelf invulling geeft aan haar identiteit om haar taak en roeping als plaatselijke gestalte van de christelijke kerk vorm te geven. Dat doet zij in gemeenschap met de belijdenis van het voorgeslacht en zij is hierop aanspreekbaar en te allen tijde bereid hierover in gesprek te gaan.

Deze invulling van de identiteit komt bijvoorbeeld tot uitdrukking in de keuze die de (wijk)kerkenraad maakt aangaande de invulling van de eredienst (kerkord artikel VII-2), de viering van het Heilig Avondmaal (artikel V-2) en het opzicht (artikel XII-3 en -5).

We geloven in één Heilige, Algemene Christelijke (Katholieke) Kerk. We zijn verbonden met alle gelovigen van alle tijden en plaatsen. Wij vullen ons belijden, ons leven en ons gemeente-zijn in op de wijze zoals wij dat correct achten. Wij hebben hierbij de wijsheid niet in pacht, maar leren van de gelovigen die voor ons geweest zijn en die naast ons staan (waar ook ter wereld). Daarom zijn we ook altijd bereid om met onze broeders en zusters uit de eigen gemeente in gesprek te gaan over onze invulling en bereid uit te leggen waarom we een bepaalde visie/mening hebben.

Taak Algemene Kerkenraad

Ordinantie 4-9-4 geeft aan dat het vaststellen en invullen van de identiteit primair bij de wijkgemeente ligt (het is namelijk niet toevertrouwd aan de Algemene Kerkenraad). Daarbij geeft deze ordinantie gelijk een relevante nuancering. Het is namelijk de taak van de Algemene Kerkenraad om:

- het overleg te voeren met de wijkkerkenraden over de samenwerking van de delen in het geheel van de gemeente;
- voorzieningen te treffen ten behoeve van de gemeente in haar geheel, waar dat nodig is om recht te doen aan de binnen de gemeente voorkomende kerkelijke verscheidenheid;

Hieruit blijkt dat het aan de AK is om ervoor zorg te dragen (wanneer de wijkgemeenten dat nalaten) en de wijkgemeenten er op aan te spreken dat de identiteit van de wijken zodanig blijft dat deze aansluit bij de aanwezige kerkelijke verscheidenheid.¹¹

Uit deze ordinantie blijkt dat de Algemene Kerkenraad plaatselijk enkele taken en verantwoordelijkheden krijgt toebedeeld. Het kerkordelijke uitgangspunt is echter dat de Algemene

¹¹ Als het gaat om zaken die voor de gemeente als geheel van belang zijn, kan de algemene kerkenraad zelf voorzieningen treffen. Daarbij moet vooral gedacht worden aan voorzieningen ten behoeve van minderheden in de gemeente. Een algemene kerkenraad is bevoegd om bijvoorbeeld voor een modaliteitsgroepering een kerkenraadscommissie in te stellen met daarin een aantal ambtsdragers en kan met het oog daarop ook ambtsdragers met 'een bepaalde opdracht ten behoeve van de gemeente in haar geheel' benoemen (ord. 3-6-7, zie § 5.3.2 toelichting op de kerkorde). Zo kan worden recht gedaan aan de binnen de gemeente voorkomende kerkelijke verscheidenheid.

Zie ook <http://www.kerkrecht.nl/content/heuvel-p-van-den-ea-2004-623> voor een uitgebreidere toelichting

Kerkenraad geen meerdere vergadering is. Hij kan de aan hem toebedeelde taken uitvoeren, maar kan geen ambtelijk gezag uitoefenen over de wijkgemeenten.¹²

Vanwege zijn verantwoordelijkheid voor het geheel van de gemeente om recht te doen aan de verscheidenheid kan de Algemene Kerkenraad echter wel een faciliterende en begeleidende rol vervullen.

Hoe communiceren we met elkaar over onderwerpen waarover we verschillend denken?

Enkele aandachtspunten:

- De Algemene Kerkenraad is nooit 'partij' in gesprekken tussen wijken. De eventueel aanwezige leden van de AK moeten hun aanwezigheid invullen 'in het belang van de gemeente als geheel', dus als aangewezen voor de AK en niet als lid van een wijkkerkenraad.
- Het risico van schriftelijke communicatie is dat de kans aanwezig is dat er een verkeerde interpretatie plaats vindt, dat woorden negatief worden uitgelegd. Hierdoor is de kans aanwezig dat het gesprek al verkeerd begint en er veel energie nodig is om eventuele schade te herstellen.
- De basis voor het gesprek onderling is de Bijbel. We lezen allemaal dezelfde Bijbel. Toch lezen we de Bijbel vaak op een heel verschillende manier (zie ook het verschillend toepassen van de Belijdenisgeschriften, de traditie waar we uit komen en de wijze van gebruik van onze belijdenisgeschriften bepalen daarin de bril waarmee we de Bijbel lezen). Dat leidt soms ook tot andere keuzes in de praktijk van het gemeente-zijn. We zijn geroepen elkaar op de uitleg en toepassing van de Bijbel te bevragen om zo te begrijpen wat de ander motiveert en om door elkaars inzichten verrijkt te worden. Dit betekent bijvoorbeeld ook dat als we verschillende hermeneutische sleutels voor het verstaan van Bijbelgedeelten gebruiken, we elkaar met wederzijds respect hierop moeten kunnen bevragen.
- We dragen elkaars manier van gemeente-zijn, we troeven elkaar niet af. We staan voor elkaar in, steunen elkaar en zijn verantwoordelijk voor elkaar. We hebben daarin ook liefde voor de breedte van de kerk. Dat we als wijken niet dezelfde identiteit hebben is een kracht, geen zwakte. Daarbij is het begrip voor elkaar altijd wederkerig. Dat betekent dat er ook wederzijds begrip is als we moeite hebben de standpunten van de ander te accepteren. Er is een bereidheid om je te laten corrigeren en elkaar te vergeven als we in dit proces van spreken en luisteren steken hebben laten vallen of elkaar te kort hebben gedaan.
- Ambtelijke besluiten van een vergadering die op correcte wijze zijn genomen hebben ook deze status. Een besluit van een meerdere vergadering of van een andere wijkgemeente moet daarom gerespecteerd worden.

Wij stellen de volgende werkwijze voor wanneer er een onderwerp is waarover tussen twee of drie wijken gesproken moet worden:

1. Een lid van het moderamen van de wijkkerkenraad neemt contact op met een moderamenlid van de andere wijk om eerst telefonisch of mondeling te informeren naar en vragen te

¹² De taak van toezicht op de (wijk)gemeenten is voorbehouden aan de classicale vergadering. Zie ordinantie 4-15 en ordinantie 10 paragraaf II

stellen over het onderwerp waar mogelijk verschil van inzicht over is. Hierdoor kan eventuele verwarring en misinterpretatie al worden weggenomen. Indien nodig wordt een formele reactie aangekondigd;

2. Het moderamen van deze wijkgemeente stelt een brief op waarin het onderwerp, de vraag, de moeite wordt toegelicht en waarin wordt gevraagd om een gesprek met de andere wijk. Het moderamen van de AK ontvangt van deze brief een kopie;
3. Er vindt een gesprek plaats tussen betrokkenen uit beide wijken, waarbij het moderamen van de AK en de andere wijk ook wordt uitgenodigd. Het is goed dat de andere wijk op de hoogte is van wat er besproken wordt tussen twee wijken. Deze wijk kan dan zelf bepalen of zij aansluit of niet. Het moderamen van de AK kan beoordelen of de AK als toehoorder en/of bemiddelaar aanwezig zal zijn. Eventueel kan de AK AK-leden uit de andere wijk vragen namens de AK bij het gesprek aanwezig te zijn;
4. Tussen de wijken zullen verschillen blijven bestaan. Het is goed om elkaars standpunt en visie/onderbouwing achter een mening te horen en daarover in gesprek te gaan. Het is niet noodzakelijk dat er een gemeenschappelijk besluit wordt genomen.

Hoe blijven we betrokken op elkaar en in gesprek met elkaar?

Alle gesprekken met (en over) de andere wijken zullen met een kerkelijke visie en met respect voor de ander moeten plaatsvinden. Belangrijk is dat het gesprek plaats vindt met de kerkelijke visie die in deze notitie is verwoord in het achterhoofd. De kans is reëel dat we het over bepaalde onderwerpen niet eens zullen worden, maar we horen wel bij elkaar, we hebben elkaar wel nodig. Om in gesprek te blijven, en daardoor ook te ontdekken dat we veel meer gemeen hebben dan er onderlinge verschillen zijn, zullen we elkaar moeten blijven ontmoeten en zal in alle communicatie het respect voor de ander moeten blijken.

De Algemene Kerkenraad is het aangewezen gremium om de ontmoeting en het onderling gesprek (buiten de door de wijken gewenste gesprekken om) te faciliteren. Voorbeelden hiervan zijn:

- Ambtsdragersdagen / gezamenlijke ambtsdragersvergaderingen.
- Gemeente-avonden en andere ontmoetingsplekken waar gemeenteleden elkaar ontmoeten.
- Gemeentebrede activiteiten voor vorming en toerusting (het is misschien logischer dat vormings- en toerustingsactiviteiten door de wijken geïnitieerd worden, waarbij deze activiteiten identiteitsgebonden worden ingevuld, maar opengesteld voor leden van andere wijken). Doel hierbij is onderlinge opbouw en ontmoeting en niet discussie over identiteit.

Een belangrijk uitgangspunt voor alle gesprekken is niet 'hoe verdraag je elkaar', maar 'hoe draag je elkaar'.

Hoe blijven we over punten van verschil in gesprek zonder dat dit in negatieve zin onze agenda beheerst?

Het is belangrijk om alles goed uit te spreken en ook gezamenlijke conclusies te trekken. Die conclusie kan ook zijn dat men het onderling niet eens is. Maar die conclusie moet ook zijn dat er wel een onderbouwing is gedeeld van beide kanten en dat er respect is voor elkaar. Zonder die conclusies kan een onderwerp schadelijke gevolgen hebben tussen personen en/of tussen wijken.

Ook hier geldt dat een rechtsgeldig ambtelijk besluit van een andere wijkkerkenraad gerespecteerd moet worden, ook al is er inhoudelijk een meningsverschil over dit onderwerp.¹³

Soms zijn er momenten dat je niet nader tot elkaar komt, maar dat een principieel verschil van inzicht verdere consequenties heeft dan het leven en werken in een andere wijkgemeente. Het is dan belangrijk om heel duidelijk je taak/rol/bevoegdheid te bepalen in het kerkelijk gremium waar je je bevindt. En vanuit die taak ook een afweging te maken hoe die taak in te vullen¹⁴.

¹³ Bijvoorbeeld over een besluit om mannelijke en vrouwelijke belijdende leden toe te laten tot het ambt kan men van mening verschillen, maar dat betekent niet dat een vrouwelijke abtsdrager uit een andere wijkgemeente anders mag worden behandeld.

¹⁴ Een voorbeeld hiervan is de beslissing die de AK moet nemen om op voorspraak van een wijkkerkenraad een predikant te beroepen. De AK heeft dan niet de taak te bepalen of de identiteit van de predikant past bij de identiteit van de wijkgemeente (hoewel daarover zeker vragen mogen/moeten worden gesteld als dat niet is toegelicht). De AK heeft als taak te beoordelen of de te beroepen predikant een verbindende rol kan hebben binnen het geheel van de Protestantse Gemeente Kampen. Als daar geen zwaarwegende argumenten tegen zijn, maar er is wel een principieel aspect om persoonlijk toch moeite te hebben met de te beroepen predikant, is vanuit de taak van de AK geen bezwaar in te brengen en is het wijzer om het geweten niet te belasten en de onderlinge band ook niet en je van stemming te onthouden.

9.2 Bijlage-B bij 'Professioneel pastoraat'

Notitie met het oog op de pastorale bezetting in de Protestantse Gemeente Kampen

In deze notitie wordt ingegaan op het eigene van het werk van de predikant. Daarvoor laten we de stemmen van de Bijbel zelf en Calvijn (1) en de stem van Van de Beek (2) spreken. Vervolgens luisteren we naar wat de kerkorde zegt (3). Daarop volgen enkele voorlopige conclusies (4) over welke taken de predikant wel en niet kan delen. We noemen enkele belangrijke zaken uit de notitie van Bart Gijsbertsen (5) en kijken wat het rapport kerk 2025 te melden heeft over de taken van de predikant (6). We eindigen het stuk met een conclusie en een paar aanbevelingen (7).

1. Visies op het ambt van predikant in de protestantse traditie: Calvijn (Institutie)

Het ambt van predikant is bij Calvijn één van de vier ambten. Naast de ons bekende ambten van predikant, ouderling en diaken noemt hij het doctorenambt. Calvijn trof in de Schrift (Efeziërs 4:11; Romeinen 12:7vv.; en 1 Kor.12:28) een veelheid van ambten aan. De meeste beschouwde hij als buitengewoon, bestemd voor de begintijd van de kerk: apostelen, profeten, evangelisten en allerlei charismatische bedieningen. De vier bovengenoemde ambten zou de kerk echter nooit kunnen missen. Het doctorenambt kreeg (helaas) geen gestalte en verviel gaandeweg. Onze protestantse traditie kent dus drie ambten. Verder schrijft Calvijn in zijn Institutie dat de predikant door de Heer tot het ambt worden geroepen en die roeping gaat via de gemeente: per homines. Maar dit 'per homines' houdt echter geen 'ab hominibus' in. Het ambt staat vrij tegenover de gemeente. Want het ambt vertegenwoordigt de Heer bij de gemeente. Het gaat hier om de geestelijke ruimte en vrijheid van de dienaar van het Woord. In de afzondering van de stilte, het gebed en (Schrift)studie zoekt hij telkens opnieuw Christus en voedt hij zijn spiritualiteit om Hem, Christus, in de gemeente te vertegenwoordigen, dit met het oog op de opbouw van de gemeente in zijn geheel en ter bemoediging van elk individueel gemeentelid. De gemeente moet zich door het ambt laten gezeggen, voor zover en zolang het ambt Christus representeert. Het gaat in de uitoefening van het ambt om de representatie van Christus. In dat opzicht staat de dienaar van het Woord vrij tegenover de gemeente. Maar de gemeente is mondig (1 Johannes 2:20+27 en 4:1) en het ambt ontnemt haar die mondigheid niet, maar voedt haar juist verder op naar die mondigheid in Christus (Efeziërs 4:12). Het optreden van een dienaar van het Woord kan dan ook niet anders dan herderlijk zijn: dienend, met het oog op de opbouw van de gemeente. Samen met de anderen geeft hij vorm aan de opbouw van het lichaam van Christus en samen met die anderen staat hij coram Deo: voor het aangezicht van God.

2. Visies op het ambt van predikant in de protestantse traditie: A. van de Beek

De kerk bestaat bij de gratie van haar verbondenheid met Christus, schrijft Van de Beek. De kerk heeft een aantal instrumenten om het getuigenis over Jezus vast te houden. Dat zijn het ambt, de Schrift en de belijdenis. Wat betreft het ambt: het ambt is Christuspresentatie. Het ambt staat voor een bijzondere functie in de kerk, namelijk voor de verantwoordelijkheid om de kerk te bewaren bij het geloof in Christus. Daarvoor moeten specifieke mensen worden aangesteld die daartoe geroepen en bekwaam zijn. De predikant vertegenwoordigt Christus door de gemeente te leiden. Hij is het die de mensen meeneemt op de weg van het geloof. Hij zorgt ervoor dat de gemeenteleden de dood en opstanding van de Heer gedenken en hij bewaart hun leven bij en in Hem. Drie taken zijn daarbij van groot belang: de bediening van het Woord in de zondagse eredienst, het onderricht (de toerusting en catechese), en de zielzorg: het delen in de zorgen en vreugden van de mensen en de vraag wat het geloof in Christus voor hen in hun situatie en context kan betekenen.

Een gangbare aanduiding voor de predikant is die van VDM, Verbi Divini Minister: dienaar van het goddelijk Woord. Daar moeten wel kanttekeningen bij worden geplaatst. De belangrijkste is dat de dienaar van het Woord de dienaar van het vleesgeworden Woord is, van het Woord *dat mens is geworden in Jezus Christus*. Van Hem is hij dienaar. Dat kan door het Woord te verkondigen, maar ook door de sacramenten te bedienen, de zegen te geven, te bidden, ja dat kan op verschillende manieren. Het gaat om de herderlijke presentatie van Christus in de taken die hij verricht. Dit brengt ons op de invulling die de kerkorde geeft aan het ambt van predikant.

3. De invulling die de kerkorde geeft aan het ambt van predikant

In artikel V lid 3 van de Kerkorde van de PKN staat dat de predikanten in het bijzonder zijn geroepen tot:

1. de bediening van Woord en sacramenten,
2. de verkondiging van het Woord in de wereld,
3. de herderlijke zorg en het opzicht
4. en het onderricht en de toerusting

Vier taken worden hier genoemd. De prediking van het Woord en de bediening van de sacramenten worden als eerste genoemd. Opvallend is dat de missionaire opdracht om het evangelie in de wereld te verkondigen (evangelisatie, zending) als tweede taak wordt genoemd. Het pastoraat wordt als derde genoemd en het onderricht en toerusting als vierde.

In Ordinantie 3, artikel 9 lid 1 wordt artikel V lid 3 van de Kerkorde worden deze taken verder uitgewerkt. Daar staat:

Tot opbouw van de gemeenten is aan de predikanten toevertrouwd

- de bediening van Woord en sacramenten door
- de verkondiging van het Woord;
- het voorgaan in de kerkdiensten;
- de bediening van de doop;
- de bediening van het avondmaal;
- het afnemen van de openbare geloofsbelijdenis;
- het bevestigen van ambtsdragers en het inleiden van hen die in een bediening worden gesteld;
- het leiden van trouwdiensten en van diensten van rouwdragen en gedenken;
- de catechese en de toerusting;
- het verkondigen van het evangelie in de wereld;
- en zo zij daartoe geroepen worden, het dienen van de kerk in de meerdere vergaderingen
- en tezamen met de ouderlingen de herderlijke zorg, onder meer door het bezoeken van de leden van de gemeente en het opzicht over de leden van de gemeente.

Opvallend is zijn de verschuivingen in deze Ordinantie t.o.v. artikel V lid 3 van de kerkorde. Wat betreft de omvang: de eerste 8 punten die worden genoemd betreffen allemaal de bediening van Woord en sacramenten. De bediening van Woord en sacramenten krijgen veel nadruk. Ook in de volgorde is er t.o.v. artikel V lid 3 van de kerkorde iets veranderd: punt 9 betreft de catechese en toerusting, punt 10 de missionaire activiteiten en punt 11 de bovenplaatselijke activiteiten. Het pastoraat wordt als laatste genoemd en pastoraat gebeurt in samenwerking met de ouderlingen. Samengevat: (1) de verkondiging van het Woord en de bediening van de sacramenten worden als eerste genoemd en krijgen de meeste aandacht. Daar ligt het zwaartepunt van de werkzaamheden van de predikant. (2) Catechese en toerusting zijn de tweede in de rij geworden. (3) Pastoraat wordt pas als laatste en vijfde genoemd. (4) De verkondiging van het Woord in de wereld wordt als vierde genoemd. (5) Toegevoegd wordt een regel over het bovenplaatselijke werk.

4. Voorlopige conclusies

Op basis van wat er tot nu toe is besproken kunnen we het volgende zeggen:

De predikant is door God geroepen en heeft als taak om de gemeente te bewaren bij het geloof in Christus. Hij leidt de kudde met als dienaar van het Woord van God (2 Kor. 5:18-20). Hij vertegenwoordigt Christus en stelt hem present in de verschillende activiteiten die hij onderneemt. Deze activiteiten worden duidelijk omschreven in de kerkorde:

1. Prediking (het voorgaan in diensten),
2. Zielzorg
3. Catechese en toerusting,
4. Missionaire activiteiten

Daarbij valt op dat over taak 2 in de ordinanties wordt gezegd dat deze verricht wordt samen met ouderlingen en anderen (bezoekers). Dit is dus een taak die de predikanten met anderen kunnen delen. Dat roept de vraag op welke activiteiten hij nog meer kan delen met anderen. Maar welke taken hij ook deelt, belangrijk is dat de predikant de inspirator/geestelijk leider is van de gemeente en van allen die daarin werkzaam zijn. De spiritualiteit van de predikant en zijn betrokkenheid op wat er in de gemeente gebeurt, is dus van wezenlijk belang. Om de geestelijke ruimte en vrijheid van de dienaar van het Woord te bewaren zoekt hij Christus in de afzondering van de stilte, het gebed en (Schrift)studie. Zo voedt hij zijn spiritualiteit. Dit alles met het doel om inspirator/geestelijk leider te zijn van de gemeente, via de prediking, de zielzorg, de toerusting, de missionaire activiteiten en de aanwezigheid in de vergaderingen van allerlei raden en commissies.

Taken die hij met andere kan delen zijn de (1) catechese en toerusting, (2) het bestuur van de kerk en (3) het pastoraat. Deze activiteiten kunnen ook door anderen worden gedaan: kerkelijk werkers, (ouderpastoraat, jongerenwerk, catecheten), ambtsdragers en bezoekers (die de belofte van geheimhouding hebben afgelegd), ouderling -kerkrentmeesters als het om de financiën gaat. Het delen van de taak om het Woord te prediken en het voorgaan in diensten, is voorbehouden aan de predikant. De vraag is waar de notie van het verkondigen van het Woord in de wereld blijft.

5. Belangrijke elementen uit de notitie van Bart Gijsbertsen

De notitie die collega ds. Bart Gijsbertsen eerder schreef veronderstellen we als bekend. Uit deze notitie halen we aan een drietal punten naar voren die ons van groot belang kijken. Soms citeren we letterlijk, soms vrij.

(1) De werktijd van de predikant

Als Verbi Divini Minister weet elke predikant zich geroepen om er als een herder voor de gemeente te zijn. Een predikant is in hoge mate een geestelijk leider en dat doet hij/zij via prediking, pastoraat, toerusting en leiderschap in vergaderingen en commissies. Dat kan alleen vanuit een kern van stilte, gebed en spiritualiteit. Wat is nu de werktijd van de predikant?

Met de opkomst van het parttime predikantschap wordt tegenwoordig in de opleidingen veel meer aandacht gegeven aan timemanagement, ook van fulltimers. De zogenaamde professionalisering zal doorgaan en predikanten zullen hun werktijd proberen te beperken tot de landelijke norm van maximaal 14 dagdelen van 3 uur (= 42 uur) per week (14 van de 21 dagdelen). In de praktijk werken de predikanten veel meer. Is er naast die landelijke norm nog een andere vuistregel om de werktijd van predikanten vast te stellen? Een niet onredelijke regel is om bij de bovengenoemde 14 dagdelen het aantal dagdelen op te tellen die vrijwilligers in de kerk gemiddeld aan kerkenwerk besteden: ongeveer 2 dagdelen. Dan komen we op 16 dagdelen.

De gemeente moet er rekening mee houden dat beginnende predikanten minder ervaring zullen meenemen. Het is daarom verstandig om in Kampen een ervaren predikant te beroepen.

(2) Accenten in het werk van de predikanten

Predikanten verschillen. In het ambt van predikant onderscheiden we drie dimensies: de koninklijke, de priesterlijke en de profetische. Maar bij elke predikant zal het accent anders liggen. De ene predikant is veel meer een leider, de ander veel meer pastoraal en priesterlijk onder de mensen, en weer een ander is een inspirerend spreker van het Woord.

Bij beroepingswerk is het belangrijk te weten welk accent bij een volgende predikant het meest aanwezig zou moeten zijn. Dat hangt af van wat de betreffende wijkgemeente (na de vorige predikant) nodig heeft en wat ook heilzaam zou zijn voor het geheel van de gemeente. De samenwerking tussen predikanten is van groot belang. Dat betekent dat een goede band tussen de predikanten onderling en de vergaderingen van het ministerie belangrijk zijn. Betrokkenheid van alle predikanten op wat er in de AK en WK gebeurt, is ook van groot belang. De predikanten moeten weten wat er speelt en hun optreden is verbindend.

(3) Werkverslag

De Kerkorde voorziet in het jaarlijks maken van een werkverslag door de predikant. Wij hebben niet de indruk dat dit veel gebeurt. Toch lijkt dit ons heel belangrijk, mits het gepaard gaat met een fundamenteel gesprek over het beleid in de gemeente.

Naar aanleiding van zo'n werkverslag wordt het predikantswerk inzichtelijk en kan het gesprek gaan over de verdeling van de werkzaamheden. Hoeveel procent van de tijd ging naar pastoraat (en welke soort pastoraat)? Hoeveel procent ging naar toerusting (en welke soort)? Hoeveel tijd ging naar de voorbereiding en het leiden van de erediensten? Hoeveel tijd ging naar management, administratie en communicatie? Hoeveel tijd naar bovenwijkse en naar landelijke werkzaamheden? En wilden we dat wel zo? Want hoe verhoudt zich dat alles met de leeftijdsopbouw van de gemeente, met de noden en wensen in de gemeente, met de visie van de kerkenraad, enzovoort?

Samen met de kerkenraad kan dan bepaald worden wat meer of minder aandacht moet hebben, in de wetenschap dat elke keuze gevolgen heeft voor de agenda en de beschikbare uren van de predikant. Zo kom je samen als ambtsdragers tot keuzes en beleid voor het volgend jaar. Door dat beleid ook te communiceren met de gemeenteleden weet ieder waar hij aan toe is en weet de predikant zich gesteund in de keuzes die hij moet maken.

Het mooiste zou zijn als een kleine wijze groep uit de kerkenraad het hele jaar door als een klankbordgroep voor de predikant zou functioneren om gaandeweg ook alles te evalueren en problemen tijdig te signaleren; daarbij eventueel ondersteund door een werkbegeleider.

6. Belangrijke elementen uit het rapport Kerk 2025

Hoofdstuk 3 van deel IIB van het synodale rapport 'Kerk 2025: waar een Woord is, is een weg' gaat over 'Ambt, predikant en mobiliteit'. We richten ons vooral op het tweede punt van dit hoofdstuk, over wat er gezegd wordt over de predikanten. Dit tweede punt is weer onderverdeeld in drie kopjes: (1) Kerkelijk werker en predikant 2025; (2) Mobiliteit: overwegingen; en (3) Uitgangspunten voor beleid.

Hoewel de punten 2 en 3 ook van belang zijn, richten we ons nu i.v.m. onze vraagstelling op het eerste punt: kerkelijk werker en predikant 2025. We nemen dit stuk integraal over.

Kerkelijk werker en predikant 2025

De kerkelijk werker heeft intussen een eigen ambtelijke plaats in onze kerk gekregen. Een kerkelijk werker is niet een goedkope dominee. De dienst van kerkelijke werker en predikant is complementair aan elkaar. Waar de klassieke rol van de predikant zich om de dienst van Woord en sacrament vouwt, is de kerkelijk werker vooral gericht op de doorwerking van dit Woord in de gemeente en de levens van mensen. Dat gebeurt met name in het pastoraat, het jeugdwerk, het missionaire werk en het opbouwwerk. Daarbij maakt de meer praktische oriëntatie en het vermogen theorie en praktijk op elkaar af te stemmen de kerkelijk werker geschikt om in te spelen op veranderingen in de samenleving. Dat is een belangrijke dienst aan de kerk van de toekomst. Naast kerkelijke werkers, die hbo-geïnschold zijn, zullen in de komende tijd ook academisch gevormde predikanten de kerk blijven dienen. De predikant is *Verbi Divini Minister*, geroepen om het goddelijke woord te bedienen. Er is veel veranderd in de manier waarop deze roeping gestalte krijgt, en er gaat nog veel veranderen. Zo is het nu al niet meer het geval dat elke gemeente een 'eigen' dominee heeft en dat zal in 2025 nog minder zo zijn. Veel van de beschutting van een kerkelijke cultuur waarin de dominee een vaste en herkenbare plaats had, valt weg of is weggefallen. Dat brengt vragen en

onzekerheid met zich mee. Veel dominees voelen zich op de tocht staan. Daarom is de zorg voor de predikant een belangrijk thema voor de komende tijd. Het zou echter een verkeerd beeld oproepen om alleen over zorg te spreken. De predikant anno 2025 mag zich geroepen weten om in een post-christelijke cultuur, in een missionaire situatie, zijn of haar gaven in te zetten. Meer dan voorheen zal naast de *herder* en de *leraar* (die van belang blijven) het beeld van de apostel boven komen drijven die geroepen is het evangelie te verkondigen, midden in deze wereld. Juist dan krijgt het 'vrijgesteld van werkzaamheden' van predikanten nieuwe betekenis. Ze zijn niet in loondienst, maar de gemeente/kerk stelt hen beschikbaar voor de gemeente/kerk en de tijdgenoten die op hun weg komen. Dat lijkt meer op het ondersteunen van zendelingen dan het in dienst hebben van werknemers. De predikant is daarbij niet zozeer de manager als wel de getuige die gericht is op de *basics* van de kerk en die de kerk en de gemeente daar steeds weer aan herinnert.

Een aantal opmerkingen n.a.v. deze tekst:

1. Het voornemen van onze Algemene Kerkenraden om in de toekomst toe te werken naar 1 predikant per wijkgemeente die samenwerkt met een of meer kerkelijk werkers in een team, past geheel binnen de landelijke tendens en het beleid van de synode.
2. Het is van belang dat de algemene kerkenraden zorg dragen voor de scholing van de predikant zodat hij/zij inderdaad de rol kan vervullen die van hem/haar wordt verwacht: om de geestelijke senior te zijn in een team van kerkelijk werkers, ambtsdragers, bezoekers, catecheten en andere actieve gemeenteleden.
3. Opvallen dat in het gedeelte uit het rapport de tweede taak die in artikel V lid 3 van de Kerkorde van de PKN wordt genoemd, naar voren komt, namelijk de verkondiging van het Woord in de wereld! In het rapport wordt gesproken over de missionaire situatie en het inzetten van zijn of haar gaven in de context van de postchristelijke cultuur. Meer dan voorheen zal hij naast herder en leraar ook apostel zijn die anderen als zendelingen inspireert, motiveert en aanstuurt. Hij/zij helpt de anderen op weg te komen. Hij is een getuige van Christus. Dit alles stelt eisen aan de spiritualiteit en geestelijke kracht van de predikant. Hij/zij zal dus echt zich moeten laten zien als een geestelijk leider en dat leiderschap uit zich in verschillende activiteiten.
4. Ook is het goed om te kijken naar wat er in hoofdstuk 3 van deel IIB wordt geschreven over de mobiliteit van de predikant. Niet alleen in een grotere plaats als Kampen zal een predikant de geestelijke leider worden van allen die actief zijn in de wijkgemeente, maar ook in de provincie zal de predikant steeds meer deze rol gaan vervullen. Dorpsgemeenten zullen worden samengevoegd en aan die gemeente zal een predikant worden verbonden. Hij zal de gemeentekernen in de dorpen aansturen, net zoals een predikant in een grotere wijkgemeente de actieve leden aanstuurt. Dat betekent dat de algemene kerkenraden met het oog op de mobiliteit van de predikanten die aan de gemeente in Kampen zijn verbonden, deze tendens serieus nemen en de predikanten stimuleert en het ook mogelijk maakt zich in deze richting verder te ontwikkelen.

7. Conclusie en aanbevelingen

Deze notitie schrijven we met het oog op de vraag hoe de pastorale bezetting er in de toekomst in onze gemeente uit kan zien. De toekomstige Protestantse Gemeente van Kampen heeft het voorrecht dat ze drie wijkgemeenten heeft met elk drie verschillende identiteiten. De breedte van de kerk is hier goed vertegenwoordigd.

De conclusie is dat we de tendens van de landelijke kerk volgen als in de toekomst aan elke wijkgemeente een predikant verbonden zal zijn en als deze predikant in zijn werk gesteund zal worden door een of meer kerkelijk werkers.

De predikant heeft als taak om de gemeente te bewaren bij het geloof in Christus en te leiden met het Woord van God. Hij/zij vertegenwoordigt Christus en stelt Hem present in de verschillende activiteiten die hij/zij onderneemt. Meer dan voorheen zal de predikant naast herder en leraar ook apostel zijn, een geestelijk leider die anderen als 'zendelingen' inspireert, motiveert en aanstuurt. Hij/zij is in deze postmoderne samenleving een getuige van Christus. Dit alles stelt eisen aan de spiritualiteit en het geestelijke leiderschap van de predikant.

Onze aanbeveling is dat de algemene kerkenraden zich afvragen hoe zij in overleg met de predikanten hen op deze taak nog meer kunnen voorbereiden dan nu het geval is. Dit is een vraag naar scholing en coaching van de predikanten met het oog op de rol die zij geacht worden te vervullen.

Het is goed om hier met elkaar nader over te spreken.

Een tweede aanbeveling is om aan de drie punten die we uit de notitie van Bart Gijsbertsen naar voren hebben gehaald, goede aandacht te geven, vooral aan punt 3 (werkverslag en de communicatie naar de gemeente toe als het gaat om de verwachtingen die de gemeente van de predikant heeft). Ook wat betreft dit punt is het goed om er met elkaar verder over door te praten.

We hopen dat we met deze notitie voldoende bijdragen aan de discussie over de toekomstige pastorale bezetting van onze gemeente.

Wilbert Dekker

Leon Eigenhuis

Frits van Santen

Feike Verboom

(NB: deze notitie kwam tot stand voordat ds Kasper Jager aan de gemeente van Kampen verbonden was)